

## **بخش اول: بازار جهانی نفت**

پاندمی کوید-۱۹ پیامدهای شدیدی بر بازار جهانی نفت، داشته و باعث کاهش تقاضا و قیمت نفت به نحو بی سابقه ای شده است. برآوردهای عمده مراجع بین المللی بر منفی بودن تقاضا در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ دلالت داشته و از تدریجی و زمانبر بودن روند بهبود و افزایشی در سال ۲۲۱ و تعادل بخشی بازار حکایت دارد هر چند در چشم انداز بلندمدت کاهش تقاضای جهانی نفت می تواند به تضعیف بیشتر اقتصاد جهان بینجامد. در ادامه مهمترین این برآوردها مورد بررسی قرار می گیرد.

### **آژانس بین المللی انرژی (IEA): از تقویت تا توقف و کاهش تقاضای نفت جهان**



International  
Energy Agency

شیوع ویروس کرونا و تأثیر منفی آن بر فعالیتهای اقتصادی و به دنبال آن سقوط تقاضای نفت در سال ۲۰۲۰ منجر به ایجاد مزاد عرضه قابل توجه در بازار نفت شد. تأثیر منفی شیوع ویروس کرونا بر تقاضای نفت را می توان مهمترین رویداد در تاریخ صنعت نفت دانست که به دنبال آن برآورد سرعت بازگشت تقاضای نفت به حالت عادی طی ماههای آتی به مهمترین پرسش میان فعالان بازار نفت بدل شده است. پیش

بینیهای انجام شده در ماه ژوئن از سوی دبیرخانه اوپک و آژانس بین المللی انرژی نشان می دهد که این منابع در پیش بینی تقاضای نفت خود برای سال ۲۰۲۰ بازنگری مثبت داشته اند و تلاش می کنند این انتظارات را ایجاد کنند که سرعت بهبود تقاضا و در نتیجه تعادل مجدد بازار نفت با توجه به تعهد کاهش تولید کشورهای اوپک پلاس سریع خواهد بود.

آژانس بین المللی انرژی در گزارش ماه ژوئن اقدام به بازنگری افزایشی ۵۰۰ هزار بشکه در روز برای تقاضای نفت در سال ۲۰۲۰ نموده و پیش بینی کرده است که تقاضا برای نفت خام اوپک در سه ماهه سوم و چهارم سال ۲۰۲۰ به ترتیب به ۲۸.۸ و ۳۰.۳ میلیون بشکه در روز برسد. این در حالی است که دبیرخانه اوپک در گزارش ماه ژوئن اعلام کرده که تقاضا برای نفت اعضای این سازمان در مدت زمان مذکور ۲۷.۸۱ و ۳۱.۲۱ میلیون بشکه در روز بود. در صورت پایبندی کامل کشورهای عضو اوپک به تعهدات خود در سه ماهه سوم و چهارم ۲۰۲۰ میزان کمبود عرضه برابر ۳.۵ و ۶.۵ میلیون بشکه در روز خواهد بود و مزاد عرضه نفت خام سال ۲۰۲۰ به ۲.۲ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. پیش بینی می شود در این وضعیت حجم ذخیره سازی نفت کشورهای OECD مزاد بر متوسط پنج ساله گذشته در پایان سال برابر ۱۰۱ میلیون بشکه خواهد بود. البته

باید توجه داشت که این برآوردها درجه ای از عدم قطعیت قابل توجه را به همراه خود دارد. از طرف تقاضا احتمال ظهور موج دوم کرونا به ویژه در نیمکره جنوبی، افزایش حجم بدهیهای دولتها و بخش خصوصی و تأثیر منفی آن بر رشد اقتصادی از جمله مهمترین عوامل ریسک بالقوه منفی محسوب می شود. تداوم کاهش تولید نفت آمریکا و عدم پایداری مناسب کشورهای عضو اوپک پلاس نیز در بعد عرضه باعث می شود تا نسبت به بهبود سریع بازار نفت در آینده کوتاه مدت و پایان سال ۲۰۲۰ بسیار بدبین باشیم.

آژانس بین المللی انرژی پیش بینی در خصوص تقاضای نفت در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ را ۹۱.۷ میلیون بشکه در روز و دبیرخانه اوپک ۹۰.۶ میلیون بشکه در روز برآورد کرده است. حال با توجه به بالابودن میزان ذخیره سازی ها و احتمال افزایش تقاضای نفت در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ نقش اوپک پلاس می تواند در ایجاد تعادل در بازار نفت بسیار مهم باشد زیرا حتی با وجود افزایش تقاضای نفت، اگر در بازار مازاد عرضه وجود داشته باشد منجر به کاهش ذخیره سازی ها نشده و عملاً انتظار افزایش قیمت تا حدودی غیر واقع بینانه به نظر می رسد و تنها در صورتی که بازار در تعادل باشد و مازاد عرضه وجود نداشته باشد، افزایش تقاضا در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ باعث کاهش سطح ذخیره سازی ها و به بیانی بازگشت تعادل در بازار خواهد بود.

در حالی که گزارش ژوئن آژانس بین المللی انرژی، بهبود شرایط بازار تقاضا را تا سال ۲۰۲۲ میسر نمی داند، فاتح بیرونی رییس این سازمان معتقد است، جای تعجب نیست، اگر سطح تقاضای نفت به ۱۰۰ میلیون بشکه در روز و یا حتی بالاتر از آن در سال ۲۰۲۲ افزایش یابد.

برخی کارشناسان معتقدند که احتمال رخ دادن موج دوم شیوع ویروس کرونا در ماههای آتی بسیار زیاد بوده که می تواند همان تأثیر مخرب را بر تقاضای نفت داشته باشد و تجدیدنظر صعودی آژانس بین المللی انرژی در خصوص تقاضای نفت برای سال ۲۰۲۰ را تا حدودی خوشبینانه می دانند. لازم به ذکر است که مهمترین دلیل ذکر شده از سوی آژانس بین المللی انرژی برای افزایش تقاضا در ماههای آتی کنترل مناسب ویروس کرونا در چین و هند بوده و از آنجا که این دو کشور مهمترین موتورهای محرک تقاضای نفت هستند، پیش بینی می شود تقاضای نفت برای سه ماهه سوم و چهارم با افزایش مواجه شود. آژانس پیش بینی می کند تقاضای نفت در سال ۲۰۲۱ با ۵.۳ میلیون بشکه در روز افزایش به ۹۷.۸۳ میلیون بشکه در روز برسد که ۲.۵۵ میلیون بشکه در روز کمتر از تقاضای سال ۲۰۱۹ است. پیش بینی آژانس برای سال ۲۰۲۰ معادل ۹۲.۱ میلیون بشکه بوده که در مقایسه با سال ۲۰۱۹، ۷.۹ میلیون بشکه در روز کاهش دارد.

از دیگر موضوعات مورد مناقشه در میان فعالان بازار، احتمال افت تقاضای نفت بعد از کنترل کرونا در مقایسه با میزان قبلی است. در این رابطه بسیاری از کارشناسان معتقد هستند که با توجه به افزایش ارائه خدمات از راه دور و گسترش اقتصاد دیجیتال در دوران کرونا، الگوی رفتار مصرف کنندگان حتی بعد از کنترل این بیماری

تغییر کند که باعث کاهش تقاضا در بخش حمل و نقل خواهد شد و با توجه به اینکه تقاضای بخش حمل و نقل تقریباً بیش از ۷۰ درصد تقاضای نفت را تشکیل می دهد این امر منجر به این خواهد شد که مجموع تقاضای نفت بعد از کنترل شدن کرونا کمتر از میزان قبل از شیوع بیماری باشد.

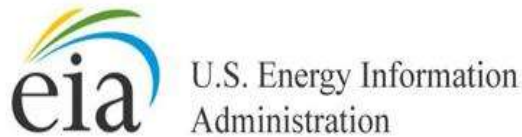
آژانس بین المللی انرژی، مانند بسیاری از کارشناسان بازار نفت عقیده دارد که به دلیل پایین بودن سودهای پالایشی، عدم بهبود در تقاضا برای سوختهای هوایی و عدم قطعیت در خصوص رشد اقتصاد جهانی، شامل رشد اقتصادی چین، به عنوان بزرگترین وارد کننده نفت، بهبود در تقاضای جهانی نفت متوقف خواهد شد. هرچند که این آژانس در پیش بینی های خود، روند کاهشی برای تقاضا در نظر نگرفته اما بر اساس نظر کارشناسان، عرضه مازاد نفت در بازار، مبین روند کاهشی در تقاضای بازار است. مطابق نظر کارشناسان، کاهش قابل توجه در ذخیره سازی ها صورت پذیرفته و فعالیت های پالایشگاهی چشمگیر نمی باشد و سطح تقاضای سوخت هوایی نیز پایین است.

بازار نفت به دلیل نااطمینانی از اقتصاد چین در هاله ای از ابهام قرار دارد. در گزارش ماه آگوست آژانس بین المللی انرژی، پیش بینی تقاضا در سال جاری از رقم پیش بینی شده در ماه قبل، ۹۲ هزار بشکه در روز کمتر بود. این نخستین بازنگری کاهشی در پیش بینی تقاضا ظرف ماههای گذشته بوده است که به دلیل افزایش تعداد مبتلایان به بیماری کرونا و کاهش مسافرت های هوایی و در نتیجه پایین بودن تقاضای سوخت هوایی به وجود آمده است.

آژانس بین المللی انرژی در گزارش ماه سپتامبر برای دومین ماه متوالی، پیش بینی خود از تقاضای نفت در سال ۲۰۲۰ را مورد بازنگری کاهشی معادل ۳۰۰ هزار بشکه در روز نسبت به گزارش ماه آگوست قرار داد. به باور آژانس، با روند رو به رشد تعداد مبتلایان به بیماری کوید-۱۹ و خانه نشینی مردم جهان و انجام کارها به صورت دورکاری، تقاضای نفت در سه ماهه سوم و چهارم ۲۰۲۰ بیش از پیش بینی های قبلی کاهش خواهد یافت که این امر منجر به کاهش کلی تقاضای نفت معادل ۸.۴ میلیون بشکه در روز تا پایان سال ۲۰۲۰ خواهد شد. همچنین حجم نفت خریداری شده توسط چین که در ماه آوریل موجب رونق نسبی تقاضای نفت شده بود، در ماه سپتامبر با افت شدید مواجه شده است که موجب افزایش حجم ذخیره سازی های تجاری و کاهش قیمت نفت شده است.

اوپک نیز در گزارش ماه سپتامبر خود با کاهش تقاضای جهانی نفت برای دومین ماه متوالی، پیش بینی کرده سطح تقاضا به طور متوسط در سال ۲۰۲۰ معادل ۹.۵ میلیون بشکه در روز نسبت به سال ۲۰۱۹ کاهش خواهد یافت.

## اداره اطلاع رسانی انرژی ایالات متحده (EIA): بازنگری افزایش قیمت نفت در نیمه دوم ۲۰۲۰ و سال ۲۰۲۱



اداره اطلاع رسانی انرژی آمریکا در گزارش جولای خود تحت تاثیر کاهش تولید نفت خام کشورهای مشارکت کننده در بیانیه همکاری اوپک پلاس و افزایش تقاضای ناشی از کم شدن محدودیت های قرنطینه در اکثر نقاط درگیر با بیماری کرونا، پیش بینی میانگین قیمت نفت خام در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ و کل سال ۲۰۲۱ را به ترتیب ۴ و ۲ دلار در هر بشکه

نسبت به پیش بینی قبلی اش افزایش داد. این اداره، میانگین قیمت نفت شاخص برنت برای سالهای ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ را به ترتیب ۴۰.۵۰ و ۴۹.۷۰ دلار در هر بشکه پیش بینی کرده است. قیمت شاخص نفت برنت در سه ماهه سوم و چهارم ۲۰۲۱ به ترتیب حدود ۵۱ و ۵۳ دلار در هر بشکه خواهد بود.

میانگین قیمت نفت شاخص وست تگزاس اینترمدیت برای سالهای مذکور، ۳۷.۵۵ و ۴۵.۷۰ دلار در هر بشکه پیش بینی شده است. اداره اطلاع رسانی انرژی آمریکا، پیش بینی های خود در خصوص تقاضای نفت جهان برای سال های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ را به ترتیب به ۹۲.۸۹ و ۹۹.۸۸ میلیون بشکه در روز افزایش داده است. این اداره، میانگین تولید نفت خام آمریکا در سال ۲۰۲۰ را با افزایش ۷۰ هزار بشکه در روز نسبت به برآورد ماه ژوئن، ۱۱.۶۳ میلیون بشکه در روز پیش بینی کرده و برای سال ۲۰۲۱ این رقم با افزایش ۱۷۰ هزار بشکه در روز نسبت به ارزیابی انجام شده در ماه قبل، ۱۱.۰۱ میلیون بشکه در روز پیش بینی شده است.

## رایستاد انرژی (Rystad Energy): توقف تقاضای جهانی نفت



**RYSTAD ENERGY**

بر اساس آخرین گزارش رایستاد انرژی پیش بینی می شود فرایند بهبودی تقاضای نفت به علت شیوع ویروس کرونا تا پایان سال ۲۰۲۰ به طول انجامد. این مؤسسه در برآوردهای خود تقاضای نفت را در سال ۲۰۲۰ معادل ۸۹.۷ میلیون بشکه در روز برآورد کرده و پیش بینی تقاضای نفت برای سال ۲۰۲۱ را برابر ۹۷.۱ میلیون بشکه در روز اعلام نموده است. برآوردهای

رایستاد انرژی از پایین تر ماندن تقاضای جهانی نفت (حتی پس از بهبودی) در مقایسه با برآوردهای قبلی حکایت دارد، چنانکه در پایان ۲۰۲۱ نیز در نتیجه کرونا، افت تقاضای نفت حداقل ۵ میلیون بشکه در روز

خواهد بود. با وجود این، شیب تند احیاء در ماه می و ژوئن امسال به قوت خود باقی است. شیب تند احیاء در کنار پایبندی اوپک پلاس به توافق و افت تولید کانادا و آمریکا (که براساس آمار کیپلر به افت شدید رشد موجودی انبارها در ماه می انجامید) موجب رشد قیمت ها شد. این رشد بهتر از انتظار بود و اکنون شاهد نفت بیش از ۴۰ دلاری هستیم. چشم انداز کم رونق آینده یعنی احتمالاً باید میانگین سالانه نفت ۵۰ دلاری را برای ۲۰۲۱ (و شاید ۲۰۲۲) فراموش کرد. تقاضای نفت سال ۲۰۲۱ حدود ۹۷.۱ میلیون بشکه در روز برآورد شده که کمتر از تقاضای نفت ۲۰۱۹ است.

اوضاع کرونا در سطح جهان به بدترین شکل جلو نرفته و خبری از یک موج دوم گسترده یا عدم توانایی در کنترل بیماری نیست، اما یک موج دوم نسبتاً ملایم در راه است و رایستادانرژی پیش بینی کرده از ماه آگوست دوباره تاثیر منفی کرونا بر بازار نفت شدت یابد. رایستادانرژی گزارش داده که با لحاظ این موج دوم و تغییر کاهش تولید اوپک پلاس از بازه ۹ میلیونی به محدوده ۷ میلیونی، مازاد عرضه (همچون پنج ماه اول ۲۰۲۰) به بازار برمی گردد. این برخلاف روند دو ماه ژوئن و جولای بود که با مازاد تقاضا مواجه بودیم و قیمت ها حمایت شدند. در بررسی رایستادانرژی تقاضای نفت در ماه های آگوست تا اکتبر حدود ۹۰.۵ میلیون بشکه در روز برآورد شده است. لذا به نظر می رسد باتوجه به مازاد عرضه، قیمت ها در معرض ریسک کاهش در کانال ۳۰ دلاری قرار بگیرند؛ اگرچه سقوط به محدوده پایین این کانال دور از انتظار است. اگر اوپک پلاس که بنا را بر تسهیل برنامه کاهش تولید گذاشته، به همین منوال حرکت کند، بازار نفت از مازاد عرضه فعلی هم خراب تر شده و بین آگوست و نوامبر حدود ۱۷۰ میلیون بشکه به کل ذخایر نفت اضافه می شود که فشار زیادی را بر قیمت نفت وارد می کند.

رایستاد پیش بینی کرده بود که تقاضای گازوئیل در سه ماهه سوم سال ۲۰۲۰ تنها ۱۱۰ هزار بشکه در روز افزایش یابد و به ۳.۶۵ میلیون بشکه در روز برسد. تقاضا برای گازوئیل از جمله مهمترین شاخصها برای تحلیل فعالیت بخش صنعتی بوده و لذا افزایش محدود تقاضا برای این محصول دو دلیل عمده دارد. اولاً، علیرغم کاهش شدید تقاضای بنزین در سه ماهه دوم سال جاری در آمریکا، تقاضای گازوئیل کاهش جدی پیدا نکرد. ثانیاً، با توجه به افزایش اندک تقاضا برای این فرآورده نفتی در سه ماهه سوم ۲۰۲۰ می توان نتیجه گرفت که نمی بایست توقع بهبود جدی فعالیتهای صنعتی در آمریکا را در سال ۲۰۲۰ داشت. علاوه بر این تقاضای سوخت جت در آمریکا در ماههای اخیر روندی کاهشی داشته و در ماه آوریل ۲۰۲۰ به ۶۹۱ هزار بشکه در روز رسیده و این در حالی است که اواسط جولای اخیر نشانه هایی از بهبود در فعالیت صنعت هوایی دیده شد و به ۱.۰۷۸ میلیون بشکه در روز رسید.

با ادامه یافتن افزایش مبتلایان به ویروس کرونا در جهان و تاثیر آن بر بازارهای مهم انرژی آمریکا و آسیا، شرکت تحقیقاتی رایستاد با در نظر گرفتن موج تقریباً متوسط همه گیری این ویروس، سناریوی پایه خود برای پیش بینی تقاضای نفت را تغییر داد. در سناریوی پایه جدید، فرض بر این است که افزایش تقاضای جهانی نفت به طور موقت متوقف خواهد شد. زیرا افزایش تقاضا در اروپا و نقاط دیگر با افت تقاضا در اثر این بیماری در آسیا و آمریکا، جبران خواهد شد و تقاضای نفت برای بقیه سال ۲۰۲۰، حدود ۳.۷ میلیون بشکه در روز کمتر از پیش بینی قبلی خواهد بود. همچنین فرض شده است که در شرایط عادی، موج دوم کرونا تاثیرات چشمگیری مانند موج اول نخواهد داشت. و دلیل آن، این است که مردم جهان راههای موثری برای جلوگیری از آلوده شدن و مقابله با آن را آموخته اند. در این گزارش، به جای افزایش تدریجی تقاضا در هر ماه، فرض شده است که تقاضا از ماه جولای تا اکتبر ۲۰۲۰ در سطح تقریباً ثابتی باقی خواهد ماند و از ماه نوامبر شروع به افزایش خواهد نمود، هر چند که این افزایش نسبت به سناریوی قبلی روند کندتری خواهد داشت. بر اساس این سناریو پیش بینی شده بود که تقاضای نفت در ماه جولای ۹۰.۲ میلیون بشکه در روز باشد و در ماههای آگوست، سپتامبر و اکتبر ۲۰۲۰ به ۹۰.۶ میلیون بشکه در روز افزایش یابد. برای ماه نوامبر، تقاضای ۹۳ میلیون بشکه در روز پیش بینی شده است و در ماه دسامبر، این رقم به ۹۴.۷ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد یافت که هنوز فاصله زیادی با رقم تقاضای سال ۲۰۱۹ معادل ۹۹ میلیون بشکه در روز دارد. به نظر می رسد، تاثیرات موج دوم، به صورت آرام در ماههای ژانویه و فوریه ۲۰۲۱ نیز وجود خواهد داشت و از ماه مارس ۲۰۲۱، سناریوی جدید با سناریوی قبلی همگرا خواهد شد. بر اساس سناریوی جدید، تقاضای نفت در سالهای ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ به ترتیب ۸۹.۷ و ۹۷.۱ میلیون بشکه در روز پیش بینی می شود. رایستاد انرژی بهبودی کامل تقاضای نفت را به نیمه دوم سال ۲۰۲۲ موکول کرده است. چند ریسک کلیدی می تواند این تصویر را به هم ریزد: ۱- کشف واکسن و موارد مشابه موثر بر کنترل کرونا، ۲- تغییرات تولید نفت در آمریکا، لیبی، ونزوئلا و ایران، ۳- توافق جدید اوپک پلاس.

### وود مکنزی (WoodMackenzie): سناریوی بدبینانه قیمت نفت

وودمکنزی در گزارشی به این موضوع پرداخته که موج دوم Lockdown چه تاثیری بر قیمت های واقعی نفت (یعنی قیمت های اسمی تعدیل شده با تورم) می تواند داشته باشد؟ براساس برآورد وودمکنزی، در شرایط عادی در افق ۲۰۳۰ باید قیمت ۸۶دلاری را شاهد باشیم، ولی در اثر موج دوم Lockdown می



توان انتظار نفت ۷۰ دلاری را داشت. درس اول اینکه چنین حوادث موثر بر سمت تقاضا چه اثر بلندمدت و پایداری می توانند داشته باشند. (این اتفاق معلول افت تقاضای نفت در بلندمدت است.) درس دوم آنکه قیمت های واقعی نفت در بازه میان مدت تا بلندمدت (حتی قبل از کرونا) نیز در محدوده حدود ۶۰ دلار بوده اند. این البته در سناریوی اصلی است و سناریوهای به مراتب بدبینانه تری نیز وجود دارند. دلالت روشن برای کشوری با ذخایر ارزان و فراوان نفت مثل ایران، «تولید حداکثری» است. نه تنها ذخایر زیر زمین باقی مانده اند و بخشی از آن در خطر متروک شدن هستند، بلکه قیمت ها نیز چشم انداز ناامیدکننده ای دارند.

### آرگوس (Argus): انتشار اوراق قرضه توسط شرکتهای بزرگ بین المللی تولید کننده نفت



بر اساس گزارش آرگوس به دلیل کاهش قیمت نفت و گاز و سقوط تقاضای نفت در جهان، شرکتهای بزرگ نفتی بین المللی در سه ماهه دوم ۲۰۲۰ با ۱۵ میلیارد دلار کسری جهت پرداخت سود سهام مواجه شده اند. کاهش حدود ۵۰ درصد قیمت نفت در سه ماهه دوم سال ۲۰۲۰ در

مقایسه با مدت مشابه سال قبل و افت بی سابقه سود پالایشی در سال جاری باعث شده است تا ۵ شرکت بزرگ نفتی بین المللی «بی پی، اگزان موبیل، توتال، شل و شورون» با زیانهای قابل توجهی مواجه شوند. این شرکتهای برای تأمین مالی کسری های نقدینگی برای پرداخت سود سهام اقدام به انتشار اوراق قرضه نموده اند. کاهش فروش و جریان نقدی ناشی از عملیات تنها به طور جزئی با کاهش هزینه های سرمایه گذاری و عملیاتی جبران شده است و شرکتهای مذکور مجبورند برای پرداخت سود سهام از روشهای تأمین مالی در بازار استفاده کنند. در همین رابطه شرکت بی پی در سه ماهه دوم اقدام به انتشار ۱۲ میلیارد دلار اوراق قرضه جهت افزایش نقدینگی نموده است.

شرکتهای شل و توتال نیز مجموع بدهی خود را بین ماههای مارس تا پایان ماه ژوئن ۱۰ میلیارد دلار افزایش داده اند و آن را به ترتیب به ۱۰۵ و ۷۸ میلیارد دلار رسانده اند. شرکت اگزان موبیل نیز دسترسی خود به بازار سرمایه را از طریق انتشار ۱۵ میلیارد دلار اوراق قرضه ایجاد نموده است. لازم به ذکر است ۵ میلیارد دلار از این اوراق به صورت یورویی منتشر شده است.

تا کنون تنها شل و بی پی برای تأمین کسریهای خود و ثبات ترازنامه اقدام به کاهش سود سهام نموده اند. بی پی در سه ماهه دوم سود سهام خود را نصف کرده و به ۵.۲۵ سنت به ازاء هر سهم رسانده است. با وجود آنکه شرکت توتال همچنان سود سهام خود را بدون تغییر گذاشته است، اعلام کرده این سیاست تا زمانی دنبال خواهد شد که قیمتهای نفت فراتر از ۴۰ دلار در هر بشکه باقی بماند. برخی از شرکتهای بزرگ مانند اگزون

موبیل قصد دارند ضمن افزایش حجم بدهیها روند افزایش سود سهام خود را ادامه دهند و این موضوع باعث خواهد شد تا مجبور شوند هزینه های سرمایه گذاری و عملیاتی را به شدت کاهش دهند. این شرکت انتشار دارد هزینه های سرمایه ای را در سال جاری ۳۰ درصد (معادل ۱۰ میلیارد دلار) کاهش دهد و به ۲۳ میلیارد دلار برساند. آگزون اعلام کرده که احتمال دارد در صورت تداوم شرایط موجود در سال ۲۰۲۱ سیاست کاهش هزینه های سرمایه ای را ادامه دهد. این روند باعث خواهد شد میزان تولید این شرکت بزرگ بین المللی نفتی در سال جاری و سال آینده کاهش یابد. لازم به ذکر است تولید شرکت آگزان موبیل که از ابتدای سال ۲۰۲۰، کاهش ۳۰۰ هزار بشکه ای در روز داشته، پیش بینی شده تا پایان سه ماهه سوم با افت ۲۰۰ هزار بشکه ای در روز دیگری نیز مواجه شود.

در همین حال، سرمایه گذاری انرژی جهانی در سال ۲۰۲۰، به دلیل پاندومی کرونا، حدود ۲۰ درصد یعنی ۴۰۰ میلیارد دلار کاهش خواهد یافت. این کاهش در طول تاریخ بی سابقه است. نفت و گاز با حدود ۲۳٪ بیشترین افت و سپس بخش برق با حدود ۱۰٪ کمترین افت را در بین بخش های انرژی خواهند داشت. با انتشار عملکرد ۳ ماهه اول سال ۲۰۲۰ شرکت های نفتی و گازی بین المللی جهان در بخش بالادستی، نتایج سرمایه گذاری در این بخش را نسبت به آنچه که قبلاً تصور می شد تیره تر نشان می دهد. بر این اساس پیش بینی می شود سرمایه گذاری در بخش بالادستی با افت ۲۹٪ به ۳۸۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ برسد که کمترین میزان در ۱۵ سال گذشته است. در بین شرکت های بزرگ بین المللی (Majors)، شرکت های نفتی ملی و سایر شرکت ها، بازیگران نفت شیل بیشترین کاهش هزینه و سرمایه گذاری را تجربه خواهند نمود (بالای ۶۰٪). کاهش سرمایه گذاری در سال ۲۰۲۰ موجب کاهش تولید نفت به میزان ۲ میلیون بشکه در سال ۲۰۲۵ خواهد شد و ادامه کاهش سرمایه گذاری تا ۲۰۲۵ موجب کاهش تولید به میزان ۹ میلیون بشکه در روز خواهد شد. بازدهی حقوق صاحبان سهام ابتدای سال ۲۰۲۰ تا ماه می در قسمت انرژی فسیلی نسبت به تجدیدپذیرها به شدت افت نموده است. به دلیل تاثیر مخرب پاندومی کرونا بیش از ۱۰۰ هزار شغل نفتی و گازی در ایالات متحده از بین رفته و پیش بینی می شود در سال ۲۰۲۱ دستمزد این بخش حدود ۸-۱۰ درصد کاهش داشته باشد.

### پلاتس Platts: افزایش صادرات نفت آمریکا به مشتریان آسیایی

گزارش ماه جولای پلاتس نشان می دهد که صادرات نفت خام آمریکا به آسیا با روندی افزایشی مواجه بوده است. در این رابطه صادرات نفت خام آمریکا به آسیا در هفته منتهی به ۳۱ جولای معادل ۱.۴۵ میلیون بشکه در روز برآورد شده که در مقایسه با هفته قبل خود افزایشی ۱۸۰ هزار بشکه ای را نشان می دهد و همچنین صادرات نفت خام این کشور به آسیا در هفته منتهی به ۱۷ جولای ۷۱۳ هزار بشکه در روز بوده است. در واقع



می توان گفت که صادرات نفت خام آمریکا به آسیا در یک بازه زمانی ۱۴ روزه تقریباً دو برابر شده است. به نظر می رسد دو دلیل اصلی برای افزایش صادرات نفت خام آمریکا به آسیا وجود دارد. اولاً، به دلیل کاهش فعالیت‌های اقتصادی به دنبال شیوع ویروس کرونا و در نتیجه کاهش تقاضای نفت، نرخ کرایه حمل نفتکشها با کاهش مواجه شده و علاوه بر این توافق اعضای اوپک پلاس برای کاهش تولید نیز باعث فشار بیشتر بر نرخ کرایه این نفتکشها شده و این امر مزیت نسبی برای صادرکنندگان نفت خام آمریکا ایجاد کرده و تاثیری مثبت بر روند صادراتی نفت خام آمریکا به آسیای داشته است. ثانیاً، به نظر می رسد که آمریکا نیز خود با اتخاذ سیاستهای تشویقی قیمتی به دنبال افزایش صادرات خود در بازارهای آسیایی است. در نهایت بررسیها حاکی از آن است که صادرات نفت خام آمریکا به آسیا در ماه جولای ۲۰۲۰ به طور متوسط معادل ۲.۷۹ میلیون بشکه درروز بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته افزایش اندک ۹۰ هزار بشکه درروز را نشان می دهد. با وجود کاهش سودهای پالایشی برای انواع فرآورده های نفتی و تقاضای پایینی که ایجاد شده است، تولیدکنندگان نفت خام دریای شمال و آمریکای لاتین اطمینان دارند که به دلیل شیوع ویروس کرونا سهم آنها در بازار آسیا، جهت صادرات نفت خام در سطح قابل قبولی حفظ خواهد شد. واردکنندگان بزرگ نفت در شمال شرق آسیا، شامل چین، کره جنوبی و ژاپن در سال جاری تمرکز خود را بر خرید عمده نفت خام ترش خاورمیانه افزایش دادند؛ چرا که قیمت‌های رسمی نفت خام منطقه مذکور برای پالایشگاه هایی که به دلیل شیوع ویروس کرونا دارای سود پالایشی پایین هستند، مقرون به صرفه است و این امر باعث شد فضای محدودی برای نفت خام آفریقا، اروپا و آمریکا برای فروش به بازار آسیا ایجاد شود.

### **Oil Market Intelligence: تعادل دوباره بازار نفت؛ دغدغه اصلی تولیدکنندگان**

بر اساس گزارش «اویل مارکت اینتلیجنس» طی ۵ ماه از آغاز شیوع ویروس کرونا در جهان حدود ۱.۳ میلیارد بشکه نفت خام و فرآورده های نفتی در جهان ذخیره سازی شده است و تخلیه این مقدار مازاد ذخیره سازی و متوازن سازی مجدد بازار نفت تبدیل به یکی از دغدغه های مهم بازیگران کلیدی بازار نفت به ویژه کشورهای عضو اوپک پلاس شده است. آنچه واضح است تخلیه این میزان ذخیره نفت از بازار نفت تا حدود زیادی به روند بهبود تقاضا و عرضه نفت خام و سیاستهای داوطلبانه کشورهای مهم صادرکننده نفت دارد. بر اساس گزارش ماه جولای اویل مارکت اینتلیجنس بازیافت حدود ۱۵ میلیون بشکه درروز تقاضای نفت از ماه آوریل تا ماه ژوئن همگام با پایبندی مناسب کشورهای عضو اوپک پلاس باعث شده تا در ماه ژوئن برای اولین بار شاهد کاهش سطح ذخیره سازی نفت به میزان ۹۳ میلیون بشکه باشیم. توازن مجدد بازار نفت با فرض یک رفتار خطی برای کاهش سطح ذخیره سازی نیازمند بیش از ۱۲ ماه پیاپی با میزان کاهش تولید مشابه است تا بتوانیم دوباره به

وضعیت قبل از کرونا بازگردیم. اما این اتفاق در گرو افزایش سریع تقاضای نفت و حفظ عرضه نفت خام در سطوح جاری برای بیش از یک سال آینده است.

## Energy Intelligence: کاهش تقاضای نفت در نیمه دوم ۲۰۲۰



بر اساس گزارش انرژی اینتلیجنس، تقاضای نفت در ماههای می و ژوئن ۲۰۲۰ و به دنبال تصمیم اوپک پلاس مبنی بر کاهش ۱۰ میلیون بشکه در روز از تولید خود، ۵ میلیون بشکه در روز افزایش یافته است و بخش اصلی آن در ماه می انجام شده است.

بر اساس برآوردهای خطی از روند بازیافت تقاضای نفت در جهان، برخی از کارشناسان پیش بینی کرده اند تقاضای نفت در سه ماهه چهارم سال جاری به وضعیت قبل از شیوع بیماری کرونا باز خواهد گشت. اما توجه به ترکیب منطقه ای رشد مصرف نفت و همچنین نوع فرآورده های نفتی که در ماههای مذکور با افزایش تقاضا مواجه شده اند، این نتیجه گیری را به چالش می کشد. بخش اصلی افزایش مصرف نفت در ماههای می و ژوئن مربوط به گاز مایع، بنزین و سوخت جت بوده است. این در حالی است که مشاهدات فعلی نشان می دهد این فرآورده های سبک در مقایسه با دیگر فرآورده های نفتی دارای پتانسیل کمتری برای افزایش تقاضا در نیمه دوم سال جاری میلادی هستند. تداوم کنترل حمل و نقل زمینی و هوایی به ویژه در بخش بین المللی از مهمترین دلایل این موضوع است. افزایش تقاضا و رشد مصرف نفت در چین و هند تا حدود زیادی مربوط به ذخیره سازی به دلیل افت معنادار صادرات فرآورده های نفتی در این کشورها بوده است و پیش بینی نمی شود این روند در ادامه سال جاری تداوم داشته باشد. فارغ از این موضوع باید توجه داشت که در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ وضعیت اقتصاد کشورهای پیشرفته مانند آمریکا و اروپا چندان مطلوب نخواهد بود. بیکاری گسترده و بدهیهای هنگفت دولتی به تدریج آثار خود را بر حجم فعالیتهای اقتصادی و تقاضای نفت نشان خواهد داد و مانع از رشد بیشتر مصرف نفت در آینده نزدیک خواهد شد. آمارهای موجود نیز به خوبی بیانگر این موضوع است که رشد اقتصادی در آمریکا و اروپا در حال تضعیف شدن است. این موضوع بالتبع بر حجم تجارت جهان و کشورهایی مانند چین و هند نیز تاثیر منفی خواهد گذارد. با توجه به این روندها به نظر می رسد انتظار بهبودی کامل تقاضای نفت در سال ۲۰۲۰ بسیار خوش بینانه و غیر واقع بینانه باشد. انرژی اینتلیجنس پیش بینی

کرده است که تقاضای نفت در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ در حدود ۶.۱۴ میلیون بشکه در روز کمتر از مدت مشابه سال قبل باشد.

### گلدمن ساکس Goldman Sachs: عدم اطمینان از اوپک پلاس و احیای شیل اوپک

اوپک پلاس که هدف اصلی اش بازگرداندن سطح ذخیره سازی به میزان قبل از شیوع ویروس و یا رسیدن به میانگین ۵ ساله است، با چالش جدی مواجه شده است. در این مسیر اوپک پلاس با دو چالش مواجه است: اولاً میزان تولید نفت کشورهای غیر اوپک پلاس که در رأس آنها ایالات متحده آمریکا قرار دارد، به عنوان مهمترین چالش برای تصمیم گیری در میان کشورهای اوپک پلاس تبدیل شده است. ثانیاً حفظ اتحاد میان اعضاء اوپک پلاس برای ادامه مؤثر توافق نیز از دیگر چالشهای این کشورهاست. در این میان درخصوص موضوع اول نااطمینانی و ریسکهای جدی وجود دارد. در این خصوص گلدمن ساکس پیش بینی کرده است علی رغم کاهش جدی تولید نفت آمریکا در سال ۲۰۲۰ به دلیل شیوع ویروس کرونا، تولید نفت این کشور در سال ۲۰۲۱ گامهای خوبی را در مسیر بازگشت به تولید قبل از شروع ویروس کرونا بردارد و این کشور بتواند تولید نفت خود را در سال ۲۰۲۱ معادل ۸۰۰ هزار بشکه در روز افزایش دهد. علاوه بر این کانادا نیز به عنوان یکی دیگر از تولیدکنندگان مهم غیراوپکی در قاره آمریکا هم امیدوار است بتواند تولید خود را در سال ۲۰۲۱ بازیابی کند و افزایشی معادل ۵۰۰ هزار بشکه در روز را تجربه کند.

با احتساب این پیش بینی ها انتظار می رود تولید نفت آمریکا در سال ۲۰۲۱ به ۱۲.۱۸ میلیون بشکه در روز برسد که تنها ۲۰۰ هزار بشکه در روز کمتر از حداکثر میزان آن در سال ۲۰۱۹ است. تولید نفت کانادا نیز طبق این برآوردها به ۵.۵ میلیون بشکه در روز خواهد رسید که ۲۰۰ هزار بشکه در روز بالاتر از حداکثر میزان تولید کانادا در سال ۲۰۱۹ می باشد. لذا در صورتی که این سناریو رخ دهد حتی اگر اعضای اوپک پلاس حداکثر پایبندی خود را نیز رعایت کنند، کماکان بازار نفت با مازاد عرضه مواجه خواهد شد و این امر باعث می شود میزان ذخیره سازی های نفت مطابق پیش بینی اوپک پلاس تخلیه نشده و سهم اوپک پلاس در بازار نفت بیشتر کاهش یابد. گلدمن ساکس، استدلال می کند که بر اساس مشاهدات و مطالعات صورت گرفته کاهش تولید نفت شیل آمریکا دلیل اصلی افزایش قیمت در سال ۲۰۲۱ خواهد بود. به نظر می رسد بازگشت تولید نفت خام شیل آمریکا به مسیر قبل از شیوع کرونا با مشکلات جدی مواجه است. بسیاری از کارشناسان معتقدند که بازیافت حجم فعالیتها در صنعت نفت آمریکا به بیش از یک سال نیاز دارد و حتی ممکن است به سطح قبلی خود نرسد که دلیل اصلی آن را از میان رفتن شرکتهای کوچک فعال در این حوزه اعلام کرده اند. ثانیاً، بسیاری

از شرکتهای فعال در صنعت شیل در حال حاضر متعهد به بازپرداخت بدهیهای خود هستند که این امر نیز آثار منفی جدی بر سرمایه گذاری و فعالیت شرکتهای اکتشاف و تولید در آمریکا دارد و طبیعتاً تعداد دکلهای حفاری را تحت تأثیر قرار می دهد. ثالثاً، علیرغم اینکه شرکتهای فعال در صنعت شیل برای رفع مشکلات جدی مالی خود می توانند از بازار بدهی و به خصوص اوراق قرضه استفاده کنند، اما آنها ترجیح دادند که میزان سرمایه گذاری خود را در صنعت شیل کاهش دهند. این امر نیز تأثیری جدی و تا حدودی بلندمدت بر تولید نفت شیل خواهد داشت. در این رابطه پیش بینی می شود که تولید نفت در خشکی آمریکا به علت دلایل مذکور در حدود ۱.۸ تا ۲ م.ب.ر کاهش یابد و از این میان حداقل حدود ۴۰۰ م.ب.ر این کاهش حتی در بلندمدت نیز توان بازگشت نداشته باشد. در نتیجه؛ در این صورت ادامه کاهش تولید اوپک پلاس هم اثرات مثبتی بر قیمت دارد و هم سهم این کشورها را کاهش نمی دهد. در نتیجه به نظر می رسد اوپک با درجه نااطمینانی بالایی در بازار نفت روبرو است.

## **بخش دوم: بازار فرآورده های نفتی**

### **بازار فرآورده های نفتی در سه ماهه دوم ۲۰۲۰ (آوریل، می و ژوئن)**

در ماه آوریل ۲۰۲۰، کاهش خوراک پالایشی و افت قیمت خوراک نفت خام پالایشگاه ها که اثر کاهش مصرف فرآورده های نفتی را جبران کرده بود، از عوامل موثر بر تقویت سودهای پالایشی در بازارهای آمریکا و اروپا بود. علاوه بر این، رفع تدریجی قرنطینه خانگی در آمریکا و اروپا، در آستانه فصل رانندگی، باعث تقویت بیشتر قیمت بنزین شد. در آسیا، افزایش بهره برداری از پالایشگاه ها و تولید بیشتر فرآورده های نفتی به همراه کاهش صادرات آنها، افزایش سطح ذخیره سازی ها را به دنبال داشت و همین امر، باعث افت سودهای پالایشی گردید.

در ماه می ۲۰۲۰، افزایش قیمت خوراک پالایشی، همراه با عرضه مازاد فرآورده های نفتی، باعث افت سودهای پالایشی در سراسر جهان به کمترین سطح از فوریه ۲۰۱۶ شد. در این میان، سودهای پالایشی حاصل از فرآورده های میان تقطیر، با بیشترین کاهش روبرو شد، زیرا فعالیت مراکز صنعتی به عنوان مصرف کنندگان عمده، به همراه انتقال و توزیع این فرآورده های نفتی در سطح بسیار پایینی قرار داشتند. بازار بنزین تا حدودی تحت تاثیر کاهش محدودیت در سفرهای برون شهری و برون شهری که پیش از این، به دلیل مبارزه با شیوع ویروس کرونا، به شدت اجرا می شد، تقویت شد. ولی به اندازه ای نبود که مانع از افت سودهای پالایشی شود.

در ماه ژوئن ۲۰۲۰، سودهای پالایشی به دلیل تقویت قیمت های نفت خام و افزایش نگرانی از موج دوم شیوع ویروس کرونا که کاهش تقاضا را به دنبال خواهد داشت، تحت فشار بود. به طوری که سودهای پالایشی در اروپا با کاهش روبرو شدند. با این حال سودهای پالایشی در آمریکا، افزایش یافتند که این امر بیشتر به دلیل بالا رفتن حجم صادرات سوخت دیزل بود. در آسیا، افزایش مصرف تقاضای بنزین به همراه کاهش خوراک پالایشی در برخی پالایشگاه ها، افزایش سودهای پالایشی را به دنبال داشت.

در ماه آوریل، سودهای پالایشی برای نفت خام شاخص دبلیو تی آی در خلیج مکزیک، علیرغم افت شدید خوراک پالایشی در آمریکای لاتین که مقصد اصلی صادرات فرآورده های نفتی برای پالایشگران آمریکایی است، به دلیل کاهش تقاضا، تحت فشار شدید قرار داشت. با اینحال با ۱.۱۶ دلار افزایش در هر بشکه نسبت به ماه مارس به ۱۱.۹۲ دلار در هر بشکه رسید. در ماه می، سودهای پالایشی برای نفت خام شاخص دبلیوتی آی در خلیج مکزیک، با ۷ دلار در هر بشکه دلار در هر بشکه کاهش نسبت به ماه آوریل به ۴.۹۲ دلار رسید. در ماه ژوئن، سودهای پالایشی برای نفت خام شاخص دبلیو تی آی در خلیج مکزیک با ۲۷ سنت افزایش در هر بشکه نسبت به ماه می به ۵.۱۹ دلار در هر بشکه رسید.

در ماه آوریل، سودهای پالایشی برای نفت خام شاخص برنت در اروپا با افزایش ۱.۱۱ دلار در هر بشکه به ۵.۵۵ دلار در هر بشکه رسید. در ماه می، سودهای پالایشی برای نفت خام شاخص برنت در اروپا به با افت ۴.۷۰ دلار در هر بشکه به ۸۵ سنت در هر بشکه رسید. در ماه ژوئن، سودهای پالایشی برای نفت خام شاخص برنت در اروپا با افت ۴۳ سنت در هر بشکه به ۴۳ سنت در هر بشکه رسید.

در ماه آوریل، در آسیا، سودهای پالایشی برای نفت خام شاخص عمان با ۱.۸۰ دلار کاهش در هر بشکه به ۲ سنت در هر بشکه تنزل یافت. در ماه می، در آسیا، سودهای پالایشی برای نفت خام شاخص عمان با ۱.۶۳ دلار کاهش در هر بشکه به ۳.۷۲ دلار در هر بشکه تنزل یافت. در ماه ژوئن، در آسیا، سودهای پالایشی برای نفت خام شاخص عمان با ۲.۹۸ دلار افزایش در هر بشکه به ۷۴ سنت در هر بشکه رسید.

در ماه آوریل، سودهای پالایشی برای نفت خام های شاخص دبیلو تی آی، برنت و عمان به ترتیب ۷.۰۵، ۱.۴۶ و ۷.۴۹ دلار در هر بشکه پایین تر از مدت مشابه سال قبل قرار گرفتند. در ماه می، سطح سودهای پالایشی برای نفت خام های شاخص دبیلو تی آی، برنت و عمان به ترتیب ۱۴.۷۰، ۶.۵۱ و ۷.۶۷ دلار در هر بشکه پایین تر از مدت مشابه سال قبل قرار گرفتند. در ماه ژوئن، سطح سودهای پالایشی برای نفت خام های شاخص دبیلو تی آی، برنت و عمان به ترتیب ۱۲.۰۴، ۳.۷۷ و ۴.۹۴ دلار در هر بشکه پایین تر از مدت مشابه سال قبل قرار گرفتند.

در آمریکا، در آوریل ۲۰۲۰، بهره برداری از پالایشگاهها با ۱۴.۴ درصد کاهش، معادل ۲.۶ میلیون بشکه در روز خوراک پالایشگاهی، نسبت به ماه مارس به ۶۹.۹ درصد برابر با ۱۳.۲۴ میلیون بشکه در روز خوراک پالایشگاهی رسید که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، ۱۸.۹ درصد کاهش بهره برداری و ۳.۴ میلیون بشکه در روز افت خوراک داشت. در آمریکا، در می ۲۰۲۰، بهره برداری از پالایشگاه ها با ۰/۵ درصد افزایش، معادل ۱۰۰ هزار بشکه در روز خوراک پالایشگاهی، نسبت به ماه آوریل به ۷۰.۳ درصد برابر با ۱۳.۳۴ میلیون بشکه در روز خوراک پالایشگاهی، رسید که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، با ۲۰.۳ درصد کاهش بهره برداری معادل ۳.۵ میلیون بشکه در روز افت خوراک داشت. در آمریکا، در ماه ژوئن ۲۰۲۰، بهره برداری از پالایشگاه ها با ۴.۲ درصد افزایش معادل ۸۱۰ هزار بشکه در روز خوراک پالایشگاهی، نسبت به ماه می به ۷۴.۵۳ درصد برابر ۱۴.۱۵ میلیون بشکه در روز خوراک پالایشگاهی رسید که در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته، ۱۹.۷ درصد کاهش بهره برداری معادل ۳.۵ میلیون بشکه در روز افت خوراک داشت.

در اروپا در ماه آوریل، بهره برداری از پالایشگاه ها به ۶۷ درصد برابر ۸.۳۱ میلیون بشکه در روز خوراک پالایشگاهی، کاهش یافت که این ارقام به ترتیب ۷.۹ درصد و ۹۸۰ هزار بشکه در روز کمتر از ارقام مشابه ماه

مارس بود. این در حالی بود که در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته، ۱۵.۹ درصد کاهش برابر با ۲ میلیون بشکه در روز خوراک پالایشی، نشان داد. در اروپا در ماه می، بهره برداری از پالایشگاه ها به ۶۸.۱۶ درصد برابر با ۸.۴۵ میلیون بشکه در روز خوراک پالایشگاهی، کاهش یافت که این ارقام به ۱.۷ درصد معادل ۲۱۰ هزار بشکه در روز کمتر از ارقام مشابه ماه آوریل بود. این در حالی بود که در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته، ۱۲.۱ درصد برابر با ۱.۴ میلیون بشکه در روز، کاهش بهره برداری و خوراک پالایشی، نشان داد. در اروپا، در ماه ژوئن، بهره برداری از پالایشگاه ها به ۶۸.۵۵ درصد برابر با ۸.۵ میلیون بشکه در روز خوراک پالایشگاهی، افزایش یافت که این ارقام به ۰/۵ درصد برابر با ۶۰ هزار بکه در روز کمتر از ارقام مشابه ماه می بود. این در حالی بود که در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته، ۱۱.۶ درصد برابر با ۱.۴ میلیون بشکه در روز، کاهش بهره برداری و خوراک پالایشی، نشان داد.

در آسیا، در ماه آوریل، میانگین بهره برداری از پالایشگاه ها در ۴ کشور منتخب، شامل: ژاپن، چین، هند و سنگاپور به ۸۵ درصد معادل ۲۴.۱۳ میلیون بشکه در روز خوراک پالایشگاهی، کاهش یافت که به ترتیب، ۲.۴ درصد و ۷۲۰ هزار بشکه در روز بالاتر از ارقام مشابه در ماه مارس بود. ارقام مذکور، از ارقام مشابه ماه آوریل ۲۰۱۹، ۴.۵ درصد برابر با ۸۶۵ هزار بکه در روز پایین تر بودند.

در آسیا، در ماه می، میانگین بهره برداری از پالایشگاه ها در ۴ کشور منتخب، شامل: ژاپن، چین، هند و سنگاپور به ۷۹.۵۷ درصد معادل ۲۲.۵۴ میلیون بشکه در روز خوراک پالایشگاهی، کاهش یافت که ۰/۱ درصد برابر با ۳۰ هزار بشکه در روز پایین تر از ارقام مشابه در ماه آوریل بود. ارقام مذکور، از ارقام مشابه ماه می ۲۰۱۹، ۶.۱ درصد معادل ۲.۴ میلیون بشکه در روز پایین تر بود. در آسیا، در ماه ژوئن، میانگین بهره برداری از پالایشگاه ها در ۴ کشور منتخب، شامل: ژاپن، چین، هند و سنگاپور به ۸۱.۸۳ درصد معادل ۲۳.۱۸ میلیون بشکه در روز خوراک پالایشگاهی، کاهش یافت که ۱.۸ درصد برابر با ۵۲۰ هزار بشکه در روز پایین تر از ارقام مشابه در ماه می بود. ارقام مذکور، از ارقام مشابه ماه ژوئن ۲۰۱۹، به ۷ درصد برابر با ۱.۴ میلیون بشکه در روز پایین تر بودند.

## کوید-۱۹ و پیامدهای کاهش تقاضای جهانی نفت بر صنعت پالایش

به دنبال شیوع ویروس کرونا و بحران در صنعت نفت جهان، سود پالایشی به کمترین سطح خود در ۱۹ سال گذشته تنزل نموده و پالایشگران با مشکلات اساسی مواجه شده اند. بازیافت کامل برخی از فرآورده های نفتی مانند سوخت جت می تواند چندین سال به طول بینجامد. برخی از پالایشگاه ها از ابتدای سال ۲۰۲۰ تاکنون به طور دائمی در آمریکا، اروپا و آسیا تعطیل شده اند. به طور معمول پالایشگاه های جدید در صنعت پالایشی جهان دارای کارایی بالاتری هستند، پالایشگاه های قدیمی و کوچک تر که برای تولید روغن و بخشی از خوراک پتروشیمی ها اختصاص یافته اند، در بازار پالایشی جدید تلاش می کنند تا به رقابت بپردازند اما معمولاً موفق نمی شوند و مجبور به تعطیلی می شوند. تقریباً ۲ میلیون بشکه در روز از ظرفیت پالایشی در کشورهای OECD در فاصله سالهای ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۴ و به دنبال رکود اقتصادی سال ۲۰۰۸ تعطیل شد. البته این کاهش در ظرفیت پالایشی کشورهای OECD تنها تحت تاثیر رکود اقتصادی کشورهای پیشرفته نبود، بلکه افزایش پالایشگاه های کاراتر ساخته شده در خاورمیانه، هند و چین نیز در این میان بسیار تأثیرگذار بوده اند. حدود ۸ م.ب.ر ظرفیت پالایشی جدید در فاصله سالهای ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۴ در خاورمیانه، چین و هند ایجاد شد که باعث جایگزینی با پالایشگاههای کوچکتر و ناکارا در منطقه آتلانتیک شد. البته موضوع جغرافیا نقش مهم دیگری را نیز در این میان بازی می کند. افزایش پالایش در شرق سوئز همزمان با افزایش رشد تقاضای نفت در این منطقه از جهان بوده است. پالایشگاه های جدید الاحداث در این منطقه برای تأمین خوراک اقتصادهای صنعتی و انرژی بر در این منطقه توسعه داده شده است. البته در این میان تعدادی از پالایشگاههای قدیمی و ناکارا در کشورهایی مثل استرالیا و فیلیپین نیز وجود داشته که تعطیل شده است.

در مجموع پالایشگران جهان با توجه به افزایش سطح ذخیره سازی های نفت خام و فرآورده های نفتی و کاهش تقاضای نفت در سه ماهه دوم سال جاری ۲۰۲۰ و پیش بینی تداوم این وضعیت تا پایان سال ۲۰۲۱ با شرایط بسیار سخت و پیچیده ای روبه رو شده اند. پالایشگران دارای هزینه ثابت بزرگی هستند و در شرایط فعلی مجبورند خواب سرمایه ناشی از افزایش سطح ذخیره سازی نفت خام و فرآورده های نفتی را نیز متحمل شوند. راهکار خروج از این وضعیت افزایش نرخ بهره برداری از پالایشگاه ها است. بررسی های انجام شده نشان می دهد که اگر نرخ بهره برداری از پالایشگاه ها کمتر از ۸۰ درصد بماند شرکتهای پالایشی با زیانهای بلندمدت و معناداری مواجه می شوند که می تواند منجر به کاهش ظرفیت پالایشی جهان در آینده نزدیک شود. متوسط نرخ بهره برداری از پالایشگاهها در اروپا و آمریکا در سه ماهه دوم سال جاری میلادی برابر ۷۰ درصد گزارش شده است که نگرانی مذکور را به شدت افزایش می دهد. در میان فرآورده های نفتی سوخت جت به عنوان



سودآورترین فرآورده نفتی، از همه آسیب پذیرتر بوده است. پالایشگاه هایی که فرآورده های تولیدی خود را به پتروشیمی ها تحویل می دهند این گزینه را دارند که نفت سفید اضافی تولیدی را به نفتای تولید شده به عنوان خوراک پتروشیمی اضافه کنند. اما پالایشگاه های دیگر که از این انعطاف برخوردار نیستند، مجبورند نفت سفید تولیدی را به گازوئیل اضافه کرده و با نرخ بهره برداری پایینتری فعالیت کنند. همین موضوع باعث شده تا بحران پالایشی برای سوخت جت (نفت سفید) و گازوئیل بیشتر از بقیه فرآورده ها باشد.

### برآوردهای جهانی و چشم انداز خاموشی صنعت پالایش

پاندمی کرونا و ویروس، باعث آشوب در جهان نفت و فرآورده های نفتی شده است و مهم ترین چالش و تهدید برای اقتصاد و بازار جهانی نفت قلمداد می شود. در ادامه این بخش، با استفاده از برآورد مراجع معتبر بین المللی همچون Goldman Sachs، GlobalData، Platts، WoodMac، BMI، GLOBAL REPORT، و Arthur D. Little تاثیر کوید ۱۹ بر صنعت پالایش جهان مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. در میان برآوردهای قبل از پاندمی کرونا، برآورد GlobalData در فوریه ۲۰۱۹، پیش بینی کرده بود که ظرفیت پالایش جهانی نفت خام، رشد متوسط سالانه ۴ درصدی از ۱۰۲.۶۰۳ میلیون بشکه در روز (سال ۲۰۱۸) داشته باشد و به ۱۲۵.۱۶۳ بشکه در روز در سال ۲۰۲۳ برسد. همچنین پیش بینی کرده که ۶۴۸ میلیارد دلار در سطح جهانی برای ساخت پالایشگاه های جدید برای افزایش پالایشگاه های موجود در طول دوره مورد پیش بینی سرمایه گذاری بشود.

در این میان پیش بینی شده بود که آسیا پیشرو صنعت پالایش جهانی هم از نظر ظرفیت و هم هزینه های سرمایه ای بین سالهای ۲۰۱۹-۲۰۲۳ باشد. ظرفیت پالایشی در آسیا از ۳۴.۰۵۰ میلیون بشکه در روز (سال ۲۰۱۸) به ۴۳.۳۶۵ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۲۳ برسد. همچنین پیش بینی شده که ۴۵ پالایشگاه جدید بین سالهای ۲۰۱۹-۲۰۲۳ ساخته شده و ۲۶۷ میلیارد دلار هزینه ساخت این پالایشگاه های جدید خواهد بود. چین بیشترین ظرفیت پالایشی با ۱۹.۳۵۴ میلیون بشکه در روز تا سال ۲۰۲۳ خواهد داشت. آمریکای شمالی هم دومین منطقه بزرگ از نظر ظرفیت پالایشی با ۲۵.۱۱۴ میلیون بشکه در روز و پس از آسیا و خاورمیانه سومین منطقه سرمایه گذاری ساخت پالایشگاه جدید با ۹۸ میلیارد دلار تا سال ۲۰۲۳ خواهد بود.

برآورد OPEC هم در ژانویه ۲۰۲۰، از افزایش ۷.۹۵ میلیون بشکه در روز ظرفیت پالایش جهانی بین سال های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۴، خبر داده که اغلب در کشورهای در حال توسعه رخ خواهد داد. با توجه به کاهش ظرفیت

پالایشگاه های مورد نیاز در دراز مدت، توجیه ساخت پالایشگاه های بزرگ جدید سخت خواهد بود. بازه زمانی بعد از ۲۰۳۰ می تواند شاهد به روز رسانی تاسیسات کنونی به جای ساخت تاسیسات جدید باشد.

**در مورد مصرف جهانی سوخت،** پیش از شیوع جهانی کرونا انتظار می رفت رشد تقاضای سوخت جت در جهان در میان مدت بیشتر از دیگر فرآورده های نفتی باشد. اما به یکباره همه چیز تغییر کرد. به دنبال اعمال سیاستهای بستن مرزها و فاصله گذاری اجتماعی جهت کنترل بیماری، مصرف سوخت جت ۴ میلیون بشکه در روز ( ۶۲ درصد) در مقایسه با سال قبل، نفت سفید در سه ماهه دوم سال ۲۰۲۰ در حدود ۹ کاهش یافت و به ۳ میلیون بشکه در روز رسید. بر خلاف بنزین و گازوئیل که پیش بینی می شود تا پایان سال ۲۰۲۰ دوباره به وضعیت مصرف قبل از شیوع ویروس کرونا برسند، چشم انداز مصرف سوخت جت بسیار مبهم و دارای نااطمینانی زیادی است. تقاضا برای سوخت جت در نیمه های ماه می به دنبال کاهش محدودیتهای حمل و نقل در اروپا، شرق آسیا و آمریکای شمالی به تدریج شروع به افزایش کرد. این روند در ماه ژوئن نیز شتاب گرفت. تعداد پروازهای برنامه ریزی شده در ۱۰ ژوئن ۲۷ درصد بیشتر از ۱۰ می بود. البته در حال حاضر بیشتر پروازها داخلی است و تعداد این پروازها ۷۰ درصد بیشتر از پروازهای بین المللی است. این در حالی است که پیش از شیوع ویروس کرونا تعداد پروازهای بین المللی دو برابر تعداد پروازهای داخلی بود. این موضوع باعث شده تا بهبودی مصرف سوخت جت در سال ۲۰۲۰ همچنان در هاله ای از ابهام باقی بماند. آغاز فصل تعطیلات تابستانه در نیمکره شمالی باعث افزایش تقاضا برای حمل و نقل هوایی و لذا سوخت جت شد. آژانس بین المللی انرژی پیش بینی کرده بود که مصرف سوخت جت در سه ماهه سوم سال ۲۰۲۰ در مقایسه با سه ماهه دوم در حدود ۷ میلیون بشکه در روز ( ۵۷ درصد) رشد داشته باشد. البته این موضوع بیشتر مربوط به افزایش پروازهای داخلی کشورهاست زیرا همچنان محدودیت های ویزا و بستن مرزها در بسیاری از مناطق جهان پابرجاست.

### کوید-۱۹ و تسریع در گذار انرژی برای پالایشگاه ها

برآورد Woodmac در ۳۱ جولای می گوید، با شیوع کرونا و اجرای سیاستهای قرنطینه توسط کشورهای مختلف، بسته شدن صنایع و کارخانجات و کاهش حمل و نقل، تقاضا برای فرآورده های نفتی به شدت کاهش یافته است و در نتیجه در بازار نفت آنچه به وقوع می پیوندد کاهش تولید در پالایشگاه ها است. حاشیه سود به شدت کاهش می یابد و در نتیجه آن برخی از پالایشگاه ها به طور موقت بسته می شوند. تا سال ۲۰۴۰، در هر سناریو، منطقی سازی تهدیدی برای تعیین ظرفیت پالایش نفت خام است. مشخص نبودن مدت زمان

محدودیت‌های مرتبط با قرنطینه موجب شده بود تا پالایشگاه‌ها در اقتصادهای بزرگ نتوانند ارزیابی قبلی (۳۰ تا ۵۰ روز) از تقاضاهای ملی داشته باشند.

### کاهش ظرفیت پالایش و افزایش برنامه های تعمیرات اساسی پالایشگاههای اروپایی

کاهش تقاضای فرآورده های نفتی در اروپا به دنبال شیوع کرونا و اعمال محدودیت های حمل و نقل در هفته اول ژوئن باعث شد تا بسیاری از پالایشگران در اروپا برنامه های تعمیرات دوره ای خود را زودتر از موعد، اجرا کنند. در ماه می ۲۰۲۰ شاهد ۹ مورد برنامه تعمیرات دوره ای در اروپا بودیم. این در حالی است که این رقم در ماههای مارس و آوریل ۱۲ و ۷ مورد گزارش شده است. علاوه بر این برنامه های کامل تعمیرات دوره ای پالایشگاهی، ۵ واحد نفت خام و ۵ واحد کراکینگ کاتالیزوری نیز تعطیل شده اند که دلیل آن تعمیرات دوره ای نبوده است. کاهش سود پالایشی و مشکلات لجستیک از جمله مهم ترین دلایلی بوده که باعث شده تا پالایشگران اروپایی برنامه های تعمیرات دوره ای خود را زودتر اجرا کنند. در مجموع میزان ظرفیت پالایشی در نظر گرفته شده برای تعمیرات دوره ای در ماه آوریل و مه ۲۰۲۰ به ترتیب ۲۵۰ و ۱۵۰ هزار بشکه در روز بیشتر از متوسط پنج ساله بوده است. این ارقام شامل کاهش تولید فرآورده های نفتی به دلیل تضعیف تقاضا نمی شود. ارزیابی "Euroilstock" نشان می دهد که میزان خوراک پالایشگاهی در کشورهای اروپایی برای ماه آوریل در حدود کمتر از ۱.۵ میلیون بشکه در روز کمتر از متوسط ۵ ساله است. شرایط مذکور باعث شده تا علیرغم کاهش نرخ بهره برداری از پالایشگاه ها، شاهد افزایش سطح ذخیره سازی فرآورده های نفتی در اروپا باشیم. در هفته اول ژوئن، حدود ۱ میلیون تن بنزین در اروپای شمال غربی بر روی آب ذخیره سازی شده بود که ۱۰۰ هزار تن بیشتر از ۱۸ می بود. این روند با الگوی کاهش سطح ذخیره سازی فرآورده های نفتی در جهان متفاوت است. آمارهای منتشر شده نشان می دهد که ذخیره سازی بنزین روی آب در جهان در ماه ژوئن به ۴ میلیون تن رسیده که حدود ۱.۹ میلیون تن کمتر از ماه مه ۲۰۲۰ است. این روند افزایش سطح ذخیره سازی فرآورده های نفتی در بازار شمال غربی اروپا باعث خواهد شد تا سودهای پالایشی و انگیزه برای تقویت بهره برداری از پالایشگاه ها در ماههای آینده تضعیف شود.

Platts در گزارش خود در ۲۵ ژوئن می نویسد، برخی پالایشگاههای اروپایی در بحبوحه کرونا متوقف شدند و تنها واحدهای خاصی آغاز به کار کردند. پاندمی کرونا و ویروس پالایشگاه های اروپایی را در وضعیت اقتصادی خیلی دشوار قرار داده است و فرآوری نفت خام از پایان ماه می به خاطر نبود تقاضای فرآورده های نفتی متوقف شده است و هیچ سناریویی مبنی بر اینکه این پالایشگاه ها بتوانند زیانهای چشمگیر خود را در آینده نزدیک

جبران کنند، وجود ندارد. در اسپانیا شرکت رپسول، تولید همه پالایشگاه ها را به مدت ۲۰ روز تا اواسط جولای تعلیق کرده بود. واحد کروزن این پالایشگاه سالانه می تواند ۱.۱ میلیون تن در سال تولید کند. پالایشگاه لیوورنو در ایتالیا با ۶۰-۵۰ ظرفیت خود در تولید گازوئیل و بنزین فعالیت می کند. این پالایشگاه به روزرسانی و سرمایه گذاری در واحدهای جدید را معلق کرده است که به ناکارآمدی آن تا پایان امسال منجر خواهد شد. پالایشگاه ایتالیایی ساناتسارو تارانگو با ۶ درصد ظرفیت خود کار می کنند و پالایشگاه میلانسو هم فعالیت خود را از آوریل ۲۰۲۰ تا اوایل پاییز ۲۰۲۱ متوقف خواهد کرد. تقاضا برای فرآورده های پالایشی نفت در ایتالیا ۲۸.۵ درصد (۱.۴۵ میلیون تن) کاهش یافته است.

پالایشگاه **Petroineos Grangemouth** در بریتانیا هم با ظرفیت ۵۰ درصد خود به خاطر تقاضای ضعیف محصولات نفتی کار می کند. پالایشگاه **Neste** فنلاند، برنامه تعمیر و نگهداری خود را تغییر داده و پالایشگاه **Mongstad** نروژ تصمیم به تعویق اندختن کارهای تعمیر و نگهداری کرده است. پالایشگاه **Heide Raffinerie** آلمان، برنامه تعمیر و نگهداری خود را به مدت شش ماه به تعویق انداخته است. **OMV** اتریش هم اعلام کرده که انتظار دارد میزان بهره برداری از پالایشگاه های اروپایی خود (**Schwechat** در اتریش، **Burghausen** در آلمان و **Petrobrazil** در رومانی) را در سال جاری به حدود ۸۰ درصد برساند در حالیکه برآورد بهره برداری این شرکت برای سال ۲۰۲۰، ۹۵ درصد بود. پالایشگاه **Petromidia** رومانی، در ماه می با ۶۰ درصد ظرفیت و در ماه ژوئن با ۷۰ درصد ظرفیت فعالیت می کرد.

اما در این میان اخبار مثبتی هم در حوزه پالایشی اروپا گزارش شده است و آن آغاز به کار دوباره واحد نفت کوره کم سولفور در پالایشگاه **Wilhelmshaven** هلند، آغاز به کار واحدهای پالایشگاه **ExxonMobil** **Gravenchon** در فرانسه، آغاز دوباره عملیات تعمیر و نگهداری پالایشگاه **Feyzin** فرانسه در ماه جولای، آغاز به کار پالایشگاه **Grandpuits** فرانسه در ماه ژوئن، آغاز به کار پالایشگاه **Gonfreville** فرانسه با ظرفیت ۵۰ درصد که به خاطر کرونا و آسیب دیدگی متوقف شده بود، فعالیت دوباره پالایشگاه **API** ایتالیا در ماه جولای، فعالیت پالایشگاه ساراس ایتالیا که از ماه مارس با ۷۰ درصد ظرفیت کار می کرد، و با بهره برداری از واحدهای مختلف در نیمه دوم سال به ظرفیت کامل خواهد رسید، پالایشگاه **A Coruna** رپسول اسپانیا در بیلباو که از ماه ژانویه متوقف شده بود، می باشد.

از پالایشگاه های دیگر می توان به پالایشگاه **Galp** پرتغال، پالایشگاه **Pernis** و **Zeeland** هلند، پالایشگاه **Schwedt** آلمان، پالایشگاه حیفا در اسرائیل، پالایشگاه ازمیر، **Kirikkale** و **STAR** ترکیه، نام برد که برنامه های نگهداری خود را آغاز کرده اند.

پالایشگاه های ExxonMobil در رتردام و بوتلک، پالایشگاه Litvinov در چک، پالایشگاه Sarroch ایتالیا، پالایشگاه شل در Pernis هلند، پالایشگاه ISAB لوبک ایل در سیسیلی، از پالایشگاه هایی هستند که در آینده نزدیک عملیات نگهداری شان آغاز شده یا واحدهای جدید و تعمیر شده شان به بهره برداری خواهند رسید.

در همین حال، پالایشگاه Valero Energy در ولز عملیات تعمیر و نگهداری خود را از ماه می آغاز کرده است. پالایشگاه توپراش ترکیه نیز بیشتر کارهای برنامه ریزی شده تعمیر و نگهداری را برای سال جاری متوقف کرده است.

پالایشگاه های Bilbao و Puertollano نیز با ظرفیت کم کار می کنند و تا بهبود شرایط دو واحد آن خاموش خواهند بود، پالایشگاه Feyzin فرانسه نیز از ماه جولای برنامه تعمیر و نگهداری خود را آغاز کرده است، پالایشگاه Gonfreville فرانسه هم اکنون با ظرفیت ۵۰ درصد خود کار می کند و عملیات تعمیر و نگهداری آن قبل از پایان سال جاری آغاز خواهد شد، پالایشگاه Zeeland در هلند که از اواسط می تحت عملیات تعمیر و نگهداری است، پالایشگاه Aspropyrgos شرکت هلنیک یونان هم در فصل سوم سال جاری به چرخه تولید باز خواهد گشت. عملیات کلی برنامه ریزی شده تعمیر و نگهداری و به روزرسانی در پالایشگاه Leuna آلمان تا پاییز جاری انجام شده و تا سال ۲۰۲۱ ادامه خواهد یافت. برخی تعمیرات و نگهداری برنامه ریزی شده در Schwechat اتریش و Petrobrazi رومانی تا فصل سوم سال جاری ادامه خواهد داشت، پالایشگاه Sannazzaro de Burgondi شرکت انی نیز تعمیر و نگهداری خود را آغاز کرده، پالایشگاه Porvoo شرکت نستہ فنلاند تولید اصلی خود را تا سال ۲۰۲۱ متوقف کرده و تنها تعمیر و نگهداری بسیار مهم در آوریل تا ژوئن انجام شده است. Mongstad نروژ هم اساساً واحد نفت خامش را از ۱۳ می تا ۲ ژوئن متوقف کرده بود.

پالایشگاه Sonatrach's Augusta در سیسیلی که با ۷۰-۸۰ درصد ظرفیت خود کار می کند تا چند ماه آینده تعمیر و نگهداری برنامه ریزی شده اصولی خواهد داشت. پالایشگاه Castellon اسپانیا در ماه می تعمیر و نگهداری داشته و در ماه نوامبر هم به مدت سه هفته تعطیل خواهد بود. پالایشگاه Tenerife در جزایر قناری اسپانیا نیز به طور دائمی از سال ۲۰۱۴ بسته شده است.

در این رابطه تقاضای پالایشگاهها در اروپا به نظر می رسد در افق ۲۰ سال آینده با روندی کاهشی مواجه باشد. در این راستا و بر اساس محاسبات اولیه، پلاتس پیش بینی می کند که تقاضای پالایشگران اروپایی از سالهای ۲۰۲۰ تا سال ۲۰۲۳ افزایش داشته و به حداکثر خود برسد و سپس از سال ۲۰۲۳ روندی کاهشی را آغاز نماید و این روند کاهشی تا سال ۲۰۴۰ ادامه داشته باشد. لازم به ذکر است بر اساس این محاسبات پیش بینی می

کند تقاضای پالایشگران اروپایی در سال ۲۰۲۳ معادل ۱۳ میلیون بشکه در روز باشد و تقاضای نفت این پالایشگران در سال ۲۰۴۰ با ۱۹ درصد کاهش نسبت به سال ۲۰۲۳ به ۱۰.۴ میلیون بشکه در روز برسد.

### پالایشگاههای آمریکایی از کاهش تا افزایش سطح ذخیره سازی نفت خام و بنزین

بر اساس ارزیابی پلاتس، علیرغم گسترش و افزایش بیماری کرونا در سراسر آمریکا، افزایش آرام خوراک پالایشگاهی در پالایشگاههای این کشور، و بالا رفتن تقاضای نفت از سوی پالایشگران این کشور، باعث کاهش سطح ذخیره سازی تجاری نفت خام آمریکا در ماههای ژوئن و جولای شده بود. پالایشگران با توجه به بالا بودن سطح ذخیره سازی فرآورده های نفتی و عدم اطمینان از وضعیت آتی تقاضا برای انواع فرآورده های پالایشی، در خصوص افزایش درصد بهره برداری از پالایشگاهها برخی ایالات در آمریکا، با احتیاط عمل می کنند. موج دوم گسترش ویروس کرونا پالایشگران این کشور را محتاط به افزایش بهره برداری از پالایشگاهها کرده است. هرچند سودهای پالایشی اخیراً روندی افزایشی داشته اند، اما نسبت به ارقام سال گذشته بسیار پایین می باشند. اکثر محصولات پالایشی با افزایش قیمت روبرو بودند و بدین ترتیب ممکن است تقاضا برای انواع نفت خام گران، کمتر شود. با توجه به موج دوم تشدید بیماری کرونا و اعمال محدودیتهای بیشتر حمل و نقل، پیش بینی تداوم افزایش تقاضا دور از انتظار است.

کاهش مصرف بنزین در آمریکا یکی از نشانه های تأثیر منفی موج دوم شیوع کرونا در این کشور بر بخش انرژی می باشد. در آمریکا بیش از ۹۰ درصد خانوارها حداقل یک خودرو دارند و لذا مصرف بنزین آمریکا در دهه گذشته به طور متوسط یک دهم مصرف جهانی این فرآورده نفتی بوده است. از سوی دیگر افزایش تقاضای بنزین در آمریکا یکی از شاخصهای مناسب برای نشان دادن وضعیت رشد اقتصادی و حجم فعالیتهای اقتصادی مردم آمریکا است. شیوع ویروس کرونا یک تکانه بی سابقه برای مصرف کنندگان و پالایشگران آمریکایی بود و در فاصله ماههای فوریه تا آوریل سال ۲۰۲۰ فروش بنزین را ۳ میلیون بشکه در روز کاهش داد. به طور همزمان اقتصاد آمریکا نیز یکی از بدترین شرایط خود را طی ۸۰ سال گذشته تجربه کرد و مصرف بسیاری از خانوارها سقوط نمود و بسیاری از کسب و کارها ورشکسته شدند. اما همراه با کاهش مقررات فاصله گذاری اجتماعی و قرنطینه در آمریکا در ماههای می و ژوئن ۲۰۲۰ به تدریج تقاضا برای بنزین رشد داشت و به ۸.۷ میلیون بشکه در روز رسید که تقریباً برابر با دوره قبل از شیوع بیماری کرونا بود. اما بهبود اشاره شده بیشتر در مناطق روستایی اتفاق افتاد تا شهری و رشد تقاضای بنزین در فصل رانندگی در آمریکا متوقف شد.

با توجه به رو به رشد بودن نرخ ابتلا به بیماری کرونا در آمریکا به ویژه در سه ایالت مهم کالیفرنیا، تگزاس و فلوریدا که یک چهارم کل مصرف بنزین در آمریکا را دارند. حتی در صورتی که روند ابتلا به بیماری در ماههای آینده کاهش یابد، باید به این موضوع توجه داشت که اقتصاد آمریکا در سه ماهه اول و دوم سال جاری میلادی در وضعیت رکود بوده است و لذا فرآیند بهبودی اقتصادی همراه با تشدید ابتلا به بیماری کرونا قطعاً کند خواهد شد. در این میان ظهور نااطمینانی ها در خصوص آینده اقتصاد آمریکا با اتمام دوره پرداختهای اضطراری برای کمک به افراد بیکار همزمان شده و این نگرانی را ایجاد کرده است که عدم تمدید این پرداختها باعث کاهش درآمد تعداد بسیار زیاد افراد بیکار خواهد شد که تأثیر منفی معناداری را بر اقتصاد آمریکا و طبعاً تقاضای بنزین در این کشور خواهد داشت. شایان ذکر است کاهش تقاضای بنزین تأثیری منفی را بر بخش پالایشی آمریکا نیز گذاشته است. به عنوان نمونه شرکت ماراتن تصمیم گرفته دو پالایشگاه بزرگ خود در کالیفرنیا و نیو مکزیکو را که از ماه آوریل تعطیل کرده بود تا پایان سال در همین شرایط نگه دارد.

بر اساس گزارش اداره اطلاع رسانی انرژی ایالات متحده، ذخیره سازی نفت آمریکا در هفته منتهی به ۴ سپتامبر ۲۰۲۰ بار دیگر افزایش داشت که علت اصلی آن کاهش تقاضای پالایشگاهها در این کشور به دلیل توفان لورا بوده است. سطح ذخیره سازی تجاری نفت خام در آمریکا در مدت زمان مذکور ۲۰۰۳ میلیون بشکه افزایش یافت و به ۵۰۰۴۳ میلیون بشکه رسید که این رقم ۱۴ درصد بیشتر از متوسط پنج ساله ذخیره سازی نفت خام تجاری در آمریکاست. این افزایش در سطح ذخیره سازی نفت عمدتاً در کوشینگ اتفاق افتاده که شاهد ۱۸۴ میلیون بشکه افزایش ذخیره سازی نفت خام بود و مجموع ذخیره سازی نفت خام آن به ۵۴۳۵ میلیون بشکه رسید. علاوه بر این ساحل غربی آمریکا نیز شاهد افزایش ۱۰۱۴ میلیون بشکه ای سطح ذخیره سازی نفت خام در هفته منتهی به ۴ سپتامبر بود که مجموع ذخیره سازی نفت خام در این منطقه را به ۵۴۳۷ میلیون بشکه رساند. دلیل اصلی افزایش سطح ذخیره سازی نفت خام در کوشینگ کاهش تقاضای نفت خام در پالایشگاههای واقع در خلیج مکزیک به دلیل توفان لورا بوده است. این پالایشگاهها همچنان برای بازگرداندن کامل عملیات خود در تلاش هستند. علاوه بر این، در ایالت لوئیزیانا دو پالایشگاه سینگو و فیلیپس ۶۶ با ظرفیت پالایشی به ترتیب ۴۱۸ و ۲۶۰ هزار بشکه در روز همچنان تعطیل هستند. در مجموع ۷ پالایشگاه در منطقه تگزاس و لوئیزیانا در تلاش برای از سرگیری عملیات خود هستند که در مجموع ۲۳۴ میلیون بشکه در روز ظرفیت پالایشی دارند.

به دلیل کاهش خوراک پالایشگاهی و نرخ بهره برداری از پالایشگاهها به ۷۱.۲۸ درصد در هفته منتهی به ۴ سپتامبر میزان واردات نفت خام آمریکا نیز کاهش داشته و به ۱۲.۷۸ میلیون بشکه در روز تنزل نموده است.

علاوه بر این باید توجه داشت که با آغاز فصل تعمیرات دوره ای پالایشگاهها در آمریکا در ماه اکتبر باید انتظار کاهش بیشتر خوراک پالایشگاهی و تقاضای نفت خام را در آمریکا داشت. لازم به ذکر است تولید نفت خام آمریکا در هفته اول سپتامبر ۳۰۰ هزار بشکه افزایش داشته و به ۱۰ میلیون بشکه رسیده است که همچنان ۸۰۰ هزار بشکه در روز کمتر از دوره قبل از توفان لورا در این کشور است.

تحول عمده مهم دیگر در فصل مورد بررسی، تغییر خوراک پالایشگاههای آمریکا از نفت خام به روغنهای گیاهی است. با توجه به تقاضا برای انرژی های پاک، علیرغم نا اطمینانی موجود از در بهبود تقاضای محصولات پالایشی که بیشتر به سبب بیماری کرونا است، برخی پالایشگران فعال در آمریکا به دنبال تسریع برنامه های تجدید ساختار واحدهای پالایشی می باشند. شرکت فیلیپس -۶۶ یکی از ۴ شرکت برتر آمریکا اعلام نمود که قصد دارد خوراک پالایشگاه «روداو» در ایالت کالیفرنیا را با ظرفیت ۱۲۰ هزار بشکه در روز را از نفت خام به مواد گیاهی مانند روغن گیاهی تغییر دهد و این پالایشگاه را به بزرگترین مجتمع پالایشی سوخت های تجدیدپذیر تبدیل کند. این شرکت بهترین تراز تجاری را در بین پالایشگاههای آمریکایی دارد و سه پالایشگاه معتبر دیگر آمریکا شامل «والروم»، «ماراتن» و «مالی فرانتر» نیز برنامه های جایگزین سوختهای تجدیدپذیر به ویژه سوخت دیزل را دنبال نموده اند. به گونه ای که ظرفیت تولید گازوئیل تجدیدپذیر آمریکا با ۱۳.۱ درصد رشد نسبت به سال گذشته به ۴۶ هزار بشکه در روز در نیمه اول ۲۰۲۰ رسیده است. شرکت ماراتن اعلام کرده که پالایشگاه «مارتینز» با ظرفیت ۱۶۱ هزار بشکه در روز در کالیفرنیا را که از ماه آوریل تعطیل بوده به مجتمع پالایشی گازوئیل تجدیدپذیر تغییر می دهد. هلدینگ انرژی PBF نیز اعلام کرده که مجتمع پالایشی مارتینز با ظرفیت ۱۵۶ هزار بشکه در روز را که در ماه فوریه از شرکت شیل خریداری کرده اند به پالایشگاه محصولات تجدیدپذیر تبدیل می کنند. شرکت پالایشی CVR نیز قصد دارد پالایشگاه ۷۵ هزار بشکه ای در روز «وینوود» اوکلاهما را به تولید سوخت گازوئیل تجدیدپذیر از روغن لوبیا تبدیل کند.

بر اساس گزارش اداره اطلاع رسانی انرژی آمریکا تقاضای بنزین این کشور در سه ماهه سوم ۲۰۲۰ به ۸.۷ میلیون بشکه در روز افزایش می یابد در حالی که در نیمه دوم ۶.۹ میلیون بشکه در روز بود، هرچند که در مقایسه با سه ماهه سوم سال ۲۰۱۹ که ۹.۵ میلیون بشکه در روز بود کمتر می باشد. همچنین میانگین تقاضای فرآورده های میان تقطیر در سه ماهه سوم امسال به ۳.۵۲ میلیون بشکه در روز رسیده که از میزان ۳.۳۵ میلیون بشکه در روز در سه ماهه دوم امسال بیشتر ولی در مقایسه با تقاضای ۳.۸۴ میلیون بشکه در روز در سه ماهه سوم ۲۰۱۹ کمتر می باشد.



## افزایش تقاضای نفت خام چین در بحبوحه کاهش نرخ بهره برداری پالایشگاههای جهان

علیرغم افزایش نسبی در مصرف خوراک پالایشگاه در ماههای اخیر، برخی از کارشناسان معتقدند که در اکثر نقاط جهان میزان مصرف خوراک پالایشی در ماههای آتی افزایش چشمگیری نخواهد داشت و در مقایسه سالانه با کاهش مواجه خواهد شد و چین تنها کشوری است که از این قاعده مستثنی می باشد. به عنوان نمونه در این رابطه میزان خوراک پالایشی در آمریکا در هفته منتهی به ۲۴ ژوئیه به ۱۴.۶ میلیون بشکه در روز رسید که در مقایسه با هفته قبل خود افزایشی ۳۹۰ هزار بشکه ای در روز را نشان می دهد و نرخ بهره برداری در پالایشگاههای این کشور به ۷۹.۵ درصد رسید که بالاترین میزان طی چند ماه اخیر است. با این وجود در مجموع متوسط میزان نرخ بهره برداری در پالایشگاههای این کشور حدود ۸۰ درصد رسیده که کماکان ۱۰ الی ۱۵ درصد پایین تر از سال ۲۰۱۹ است.

براساس برآورد آرگوس پیش بینی می شود میزان تولید پالایشگاهها در آمریکا در سال ۲۰۲۰ به متوسط ۷۲.۱۷ میلیون بشکه در روز برسد که در مقایسه با سال ۲۰۱۹ کاهشی ۳.۵۷ میلیون بشکه ای در روز را نشان می دهد. علاوه بر این میزان مصرف خوراک پالایشی در کشورهای اروپایی نیز در سال ۲۰۲۰ به شدت کاهش یافته است. در این راستا میزان خوراک پالایشگاهی کشورهای اروپایی در سال ۲۰۱۹ بین ۱۱-۱۰ میلیون بشکه در روز در نوسان بوده و این در حالی است که این پالایشگران در ماه ژانویه در حدود ۱۰.۱ میلیون بشکه در روز نفت مصرف کرده اند و با یک روند کاهشی محسوس طی ماههای اخیر به طور متوسط خوراک پالایشی این پالایشگران به حدود ۸.۵ میلیون بشکه در روز رسیده است. لازم به ذکر است که مطابق با گزارش آرگوس پیش بینی می شود میزان تولید پالایشی پالایشگران اروپایی در سال ۲۰۲۰ به ۸.۷۹ میلیون بشکه در روز برسد که در مقایسه با سال ۲۰۱۹ معادل ۱.۵۴ میلیون بشکه در روز کاهش یافته است. در این میان چین تنها کشوری خواهد بود که میزان تولید پالایشی پالایشگرانش در سال ۲۰۲۰ در مقایسه سالانه افزایش ۴.۳ درصدی را نشان می دهد. لازم به ذکر است که میزان تولید پالایشی چین در سال ۲۰۲۰ معادل ۱۱.۶۷ میلیون بشکه در روز پیش بینی شده و این در حالی است که خوراک پالایشی این کشور در سال ۲۰۱۹ برابر با ۱۱.۱۹ میلیون بشکه در روز بوده است. در این رابطه می توان روند افزایشی خوراک پالایشگران چینی را طی ماههای اخیر ملاحظه کرد. میزان خوراک پالایشگران چینی در ماه ژوئن ۲۰۲۰ به ۱۴.۰۸ میلیون بشکه در روز رسید که در مقایسه با ماه می ۴۴۷ هزار بشکه در روز افزایش یافته است. علاوه بر این میزان خوراک این پالایشگران در سه ماهه اول سال جاری میلادی ۱۲.۸۲ میلیون بشکه در روز بوده که مقایسه با مدت مشابه سال ۲۰۱۹ افزایش ۱.۵ درصدی را نشان می دهد. با این وجود ریسکهای جدی در خصوص میزان افزایش تقاضای نفت در ماههای آتی وجود

دارد. در این رابطه با توجه به افزایش تعداد بیماران در ماههای اخیر و همچنین فرارسیدن پاییز و آمدن ویروس آنفلوانزا، بسیاری از کارشناسان وقوع موج دوم شیوع ویروس کرونا را امری اجتناب ناپذیر می دانند که منجر به کاهش مجدد تقاضای نفت خام خواهد شد.

از تحولات مهم دیگر مربوط به پالایشگران چینی، افزایش صادرات بنزین چین به علت کم شدن سوددهی آن در بازار داخلی این کشور بوده است. در ماه جولای، صادرات بنزین از سوی پالایشگران فعال در چین به دلیل افت سوددهی آن در بازار داخلی با افزایش روبرو شد. بر همین اساس، با افزایش عرضه این فرآورده نفتی به بازار آسیا، فشار بر بازار مذکور در کوتاه مدت با روند کاهشی روبرو خواهد شد. ژاپن، فیلیپین و استرالیا، شروع به خرید بنزین از بازار آسیا کرده اند. بر اساس برآوردهای پلاتس، پالایشگاههای دولتی چین در ماه جولای بین ۳۳۷ تا ۳۶۵ هزار بشکه در روز بنزین صادر کردند که صادرات بنزین و گازوئیل این کشور توسط پالایشگران دولتی و مستقل، در ماه جولای به ترتیب حدود ۴۲۱ و ۴۳۵ هزار بشکه در روز تخمین زده شده است. این ارقام از صادرات بنزین و گازوئیل چین در ماه ژوئن که به ترتیب معادل ۳۵۶ و ۳۱۸ هزار بشکه در روز بود، بیشتر می باشد. شایان ذکر است، از ماه ژوئن تاکنون بر خلاف ماههای گذشته، قیمت بنزین در بازار آسیا، بیشتر از نفت خام شده است.

از تحولات مهم دیگر قابل ذکر، افزایش خرید نفت خام پالایشگران بخش خصوص چینی از آمریکا می باشد. در حالی که شیوع ویروس کرونا تأثیر منفی بی سابقه بر فعالیتهای اقتصادی کشورها گذاشته و همزمان تنش ژئوپلیتیک میان چین و آمریکا طی ماههای اخیر افزایش یافته است، با این وجود میزان واردات پالایشگران بخش خصوصی چین از آمریکا افزایش یافته است. در این رابطه پالایشگران بخش خصوصی چین که در ماه ژوئن مطابق با داده های پلاتس، نفت خامی از آمریکا وارد نمی کردند، در ماه جولای به طور متوسط ۱.۶ میلیون بشکه در روز از صادرکنندگان آمریکایی نفت خام خریداری نموده اند. علاوه بر این بررسی های اولیه حاکی از آن است که میزان واردات این پالایشگران از آمریکا در ماه آگوست نیز کماکان با روند افزایشی همراه بوده و با ۵۱۰ هزار بشکه در روز افزایش نسبت به ماه جولای به ۲.۱۱ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. به نظر می رسد با توجه با وجود مزاد عرضه نسبی در بازار نفت خام و اهمیت بازار نفت چین برای صادرکنندگان، کشورهای صادر کننده نفت به چین همچون برزیل، روسیه، عربستان سعودی و آمریکا و عراق در ماههای آتی برای تصاحب سهم بیشتر بازار نفت چین با یکدیگر به رقابت بیشتری دست بزنند. در این رابطه در سه ماه گذشته برخی صادرکنندگان نفت خام آمریکا موفق شدند نفت خام خود را با قیمت ارزانتری نسبت به روسیه به چین عرضه کنند.

میزان واردات نفت خام پالایشگران مستقل چینی از ابتدای سال جاری برابر ۱۰۷/۳۶ میلیون متر بر تن بوده که ۵۳ درصد بیشتر از سال گذشته است. بر اساس محاسبات انجام شده پالایشگران مستقل چین برای ادامه سال جاری ۴۶/۵۴ میلیون متر بر تن سهمیه واردات دیگر را دارند که برابر متوسط ۹/۳۱ میلیون متریک تن برای ماه اوت تا دسامبر سال میلادی جاری است. این در حالی است که در ماههای ژانویه تا ژوئیه به طور متوسط ۱۵ میلیون متریک تن سهمیه مورد استفاده قرار گرفته است. این کاهش در سهمیه واردات نفت برای پالایشگران مستقل چینی باعث شده تا تقاضای نفت از سوی آنها کاهش داشته باشد و این موضوع بر قیمت‌های نفت تأثیر منفی داشته است.

Platts Global در ۳ جولای گزارش داد که پالایشگاه های چین، با بیش از ۱۰۰ درصد ظرفیت در بحبوحه کوید ۱۹ فعالیت می کنند. پالایشگاه های دولتی نفت خام چین (Sinopec, PetroChina, CNOOC, and Sinochem) ظرفیت میزان پالایش خود را از متوسط ۷۶ درصد در ماه می به ۸۰ درصد در ماه ژوئن رسانده اند در حالی که حاشیه سود افزایش پیدا کرده است. هفت پالایشگاه با ظرفیت ترکیبی ۱.۴۹ میلیون بشکه در روز با ظرفیت بیش از ۱۰۰ درصد در ماه ژوئن فعال بوده اند.

پالایشگاه های بخش خصوصی، Zhejiang میزان فعالیت خودش را به حدود ۱۳۰ درصد کل ظرفیت ۲۰ میلیون متر بر تن در در ماه ژوئن رساند که حدود ۱۲۰ درصد در ماه می افزایش داشت. پالایشگاه Hengli در دالیان، با ۲۰ میلیون متر بر تن در سال ظرفیت، ظرفیت تولید ۱۱۵ درصدی در ماه ژوئن داشت.

همچنین پالایشگاه ساینوپک در ووهان با ظرفیت ۸/۵ میلیون متر بر تن در سال در دویی، که در استانی که بیشترین تأثیر پاندمی کوید ۱۹ بوده، برنامه افزایش ظرفیت به ۱۰۵ درصد در ماه ژوئن داشت. ساینوپک در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ خوراک نفت خام پالایشی خود را با امید به بهبود وضعیت اقتصادی و به دلیل راهاندازی پالایشگاه جدید « ژونجک » با ظرفیت پالایش ۲۰۰ هزار بشکه در روز ۱۵ درصد نسبت به شش ماهه اول سال افزایش داده و به حدود ۵/۹ میلیون بشکه در روز برساند.

### کوید ۱۹ و پالایشگاه های هند

GlobalData: در ۳۱ جولای از افزایش بهره برداری از پالایشگاه ها در هند علیرغم تأثیر مخرب کوید ۱۹ خبر داد. کوید ۱۹ تأثیر سهمگینی بر همه بخش های با کاربرد نهایی همچون حمل و نقل، بخش های ساخت و ساز شده و تقاضا برای محصولات سوختی در هند ضربه زده است. این امر باعث تعهد دوباره الگوهای عملیاتی و چرخه های زنجیره عرضه پالایشگران هند برای تضمین استمرار فعالیت شان شده است. چندین پالایشگاه

هندی ظرفیت فعالیت شان را کاهش داده اند در حالی که تعداد کمی هم فعالیت خودشان را معلق کرده اند. پالایشگاه Manali با ظرفیت ۲۱۱ هزار بشکه در روز، ۴۰ درصد از ظرفیت محصولات سوختی خود را کاهش داده است. پالایشگاه منگلور نیز ۵۰ درصد از ظرفیت تولید خود را به خاطر کاهش تقاضای محصولات در نتیجه تاثیر کوید ۱۹ کم کرده اند. بهره برداری از پالایشگاه های هند در ماه مارس حدود ۱۲ درصد در مقایسه با ماه فوریه به خاطر کاهش تقاضای محصولات سوختی در نتیجه تعطیلی و قرنطینه از ۲۳ مارس ۲۰۲۰ به بعد تا آوریل کاهش داشت و از ماه می که محدودیتهای برداشته شده به آرامی افزایش یافته و پیش بینی می شود که در ماه های آتی بهبود یابد. اگرچه وضعیت هم اکنون به تدریج در حال بازگشت به عادی است، اما پیش بینی نمی شود که تقاضا برای گازوئیل افزایش ناگهانی داشته باشد و تقاضا برای بنزین نیز احتمالاً در طی دو سه فصل بعدی افزایش خواهد یافت. پیش بینی می شود کاهش سفرهای غیرضروری و استفاده زیاد از حمل و نقل شخصی در میان مدت باعث افزایش میزان تقاضای سوخت شود.

### کاهش بهره برداری از پالایشگاههای ژاپن

با رفع تدریجی قرنطینه و افزایش سفرهای شهری و بین شهری در ژاپن، تقاضای بنزین و گازوئیل نیز در این کشور با افزایش روبرو شده است. ولی عدم افزایش تقاضای سایر فرآورده های نفتی و نگرانی از عرضه مازاد آنها، مانع از بالا بردن درصد بهره برداری از پالایشگاههای نفت این کشور شده است و همین امر، باعث شده تا ژاپن به دنبال واردات حجم بیشتری از این دو فرآورده نفتی باشد. بر اساس برآورد «نیپون اویل» بزرگترین پالایشگر ژاپن، در ماه می، تقاضای بنزین ۲۵ درصد و تقاضای گازوئیل ۱۱ درصد نسبت به سال قبل کاهش یافت، اما در ماه ژوئن به دنبال برداشتن محدودیتهای سفرهای شهری و بین شهری افزایش یافت. با این حال ماه ژوئن، تقاضای بنزین ۸ درصد، معادل ۷۵۳ هزار بشکه در روز و تقاضای گازوئیل ۶ درصد، معادل ۵۵۱ هزار بشکه در روز، نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش یافت. «سوجیموری» رئیس انجمن نفت ژاپن، معتقد است پالایشگاه های داخلی باید تغییرات عملیاتی شدید، جهت به حداکثر رساندن تولید بنزین و گازوئیل و به حداقل رساندن تولید سوخت جت و نفت سفید ایجاد کنند. به خاطر تقاضا برای فرآورده های نفتی تمیز، ممکن است پالایشگاه های ژاپن فعالیتهای پالایشی خود را برای تولید سوخت جت و نفت سفید به حداقل برسانند و علاوه بر این، اقدام به افزایش واردات بنزین و گازوئیل نیز کنند.

## کاهش تقاضای نفت و تهدید آینده برخی از پالایشگاهها

مشاوران گلدمن ساکس و وودمک Goldman Sachs and WoodMac، بسته شدن احتمالی پالایشگاه را پیش بینی می کنند.

شوگ اقتصادی جهانی بواسطه پاندمی کرونا ویروس آینده برخی از پالایشگاهها بویژه قدیمی ترین پالایشگاهها در اروپا را با خطر روبرو کرده است. حتی پیش از این بیماری جهانی، برخی از تحلیلگران پیش بینی می کردند که ۲۰ درصد تقاضای جهانی نفت کاهش یابد، و ظرفیت پالایش جهانی بویژه در اروپا منطقی شود. بر اساس گزارش وودمک در ۵ جولای، دست کم ۱.۴ میلیون بشکه در روز، یا حدود ۹ درصد ظرفیت پالایشی در اروپا در سالهای ۲۰۲۲-۲۰۲۳ در لبه تهدید قرار دارد.

گلدمن ساکس، انتظار دارد میزان پالایش جهانی در بین سالهای ۲۰۲۱ و ۲۰۲۴، به ۳ درصد کمتر از ۲۰۱۹ برسد که رقابت را افزایش داده و می تواند بسته شدن پالایشگاههای خاصی را تایید کند. وودمک پیش بینی کرده که تا سال ۲۰۲۳ دو سوم پالایشگاههای اروپا دیگر قادر به درآمدزایی نبوده یا پولشان را از دست می دهند.

گلدمن ساکس پیش بینی می کند که تقاضای جهانی به میزان قبل از همه گیری کرونا تا سال ۲۰۲۲ طول بکشد. بر اساس برآورد گلدمن ساکس تقاضای جهانی نفت تا ۸ درصد تا پایان سال ۲۰۲۰ کاهش می یابد و تا ۶ درصد در سال ۲۰۲۱ افزایش یافته و کاملاً به میزان قبل از پاندمی در سال ۲۰۲۲ بهبود می یابد.

گلدمن ساکس تاکید دارد که تقاضای سوخت جت بزرگ ترین بازنده بحران کوید ۱۹ است و تا زمانی که واکسن موجود نباشد، مردم به اندازه کافی از سفر مطمئن نخواهند بود. به هر حال، آنها هشدار داده اند که رفتار مصرف کننده می تواند در بلندمدت تغییر کند. به همین دلیل، بانک ایالات متحده بر این باور نیست که تقاضای سوخت جت تا قبل از سال ۲۰۲۳ به دوران پیش از پاندمی برگردد.

بر اساس قیمت بازارهای آینده در پایان ماه مارس، میانگین قیمت نفت خام در هر بشکه در سال ۲۰۲۰، ۳۵.۶۰ دلار و در سال ۲۰۲۱، ۳۷.۹۰ دلار خواهد بود. برای سالهای بعد از آن، پیش بینی می شود که قیمت نفت تا ۴۵ دلار افزایش یابد اما همچنان پایین تر از میانگین قیمت سال ۲۰۱۹ یعنی ۶۱.۴۰ دلار خواهد بود.

یکی از چالشها، قطع زنجیره عرضه است که تاثیر اصلی کوید ۱۹ بر اکوسیستم فرآیند پالایشی و شیمیایی است.

تاثیر جهانی بیماری کرونا ویروس در آغاز راه خود است و به صورت قابل توجهی بر بازار محصولات شیمیایی فرآیندی پالایشی در سال ۲۰۲۰ تاثیرگذار خواهد بود. شیوع کوید ۱۹، باعث ممنوعیت سفر و قرنطینه، جریان

بسیار کند زنجیره عرضه، عدم قطعیت در بازار سهام، سقوط اعتماد تجاری و افزایش وحشت در میان مردم شده است.

### Persistence Market Research : سهم ۳۰ درصدی آسیا-پاسیفیک از بازار جهانی قیر تا سال ۲۰۲۲

بازار قیر به صورت غیر مستقیم، مربوط به تولید ناخالص داخلی کشورهای مختلف در سرتاسر جهان به خاطر استفاده گسترده در ساخت راه، عایق کاری و کاربردهای صنعتی است. به خاطر افزایش در تولید قیر در آمریکای شمالی، خاورمیانه و شمال آفریقا، آسیا-پاسیفیک، برآورد می شود بازار قیر در مناطق ذکر شده تا سال ۲۰۲۲ به صورت قابل توجهی افزایش یابد. با افزایش پیش بینی شده در تولید قیر در آسیا-پاسیفیک در سال های آتی، پیش بینی می شود که تقاضای قیر در این منطقه تا سال ۲۰۲۲ بالا برود.

هم اکنون برخی از عوامل اصلی که پیشران رشد رشد بازار جهانی قیر هستند عبارتند از: افزایش فعالیت های راه سازی، استفاده از قیر در ساخت ساختمان های تجاری و مسکونی، و طرح های پشتیبان دولت های کشورهای مختلف.

Persistence Market Research در این گزارش با عنوان "بازار قیر، تحلیل و پیش بینی صنعت جهانی از سال ۲۰۲۲-۲۰۱۶"، بازار قیر را به بخش های کلیدی بر اساس نوع محصول تولیدی، کاربرد نهایی در صنعت و منطقه تقسیم بندی کرده است. بر اساس نوع محصول تولیدی، بازار جهانی قیر به پنج دسته زیر تقسیم بندی می شود: ۱-گرید آسفالت، ۲-گرید سخت، ۳-گرید اکسید شده، ۴-مولوسیون های قیری، و ۵-قیر پلیمری اصلاح شده.

بر اساس کاربرد نهایی در صنعت؛ بازار جهانی قیر به ساخت جاده، عایق کاری و سایر صنایع تقسیم بندی می شود.

بر مبنای منطقه هم بازار جهانی قیر به آمریکای شمالی، آمریکای لاتین، اروپا، آسیا-پاسیفیک و خاورمیانه-آفریقا تقسیم بندی می شود.

انتظار می رود که بازار جهانی قیر در آسیا-پاسیفیک به میزان ۷ درصد برحسب حجم در طول دوره پیش بینی افزایش یابد. پیش بینی می شود که این منطقه حدود ۲۹.۴ درصد سهم حجم بازار جهانی قیر را تا پایان سال

۲۰۲۲ به خود اختصاص دهد. از نظر ارزش، هم پیش بینی می شود که بازار آمریکای شمالی سهم اصلی ارزش بازار جهانی قیر را در طول دوره مورد پیش بینی به خود اختصاص دهد.

برخی از بازیگران اصلی بازار جهانی قیر که در این گزارش مورد اشاره قرار گرفته اند عبارتند از؛ شرکت اگزان موبیل، توتال، شرکت نفت هند، رویال داچ شل، شرکت نفت مارتون، کالومت، شرکت شرون تگزاکو، نیناس.

### Technavio: بازار جهانی ۲۰ میلیارد دلاری قیر اصلاح شده در سال ۲۰۲۲

تحلیل گران تکنایو **Technavio** پیش بینی می کنند که بازار جهانی قیر اصلاح شده بیش از ۶ درصد تا سال ۲۰۲۲ افزایش یافته و از نظر ارزش به بیش از ۲۰ میلیارد دلار برسد.

پیشرفت ها در قیر اصلاح شده یکی از روندهای عمده ای است که بازار جهانی قیر اصلاح شده تا سال ۲۰۲۲ به خود خواهد دید.

دولت ها در حال تمرکز بر کاهش مصرف محصولات پتروشیمی محور و بازیافت پساب برای حفاظت از محیط زیست هستند. اقتصادهای در حال ظهور همچون چین بر عرضه قیر اصلاح شده تمرکز دارند. روغن های گیاهی تجدیدپذیر می تواند به عنوان افزودنی در قیر اصطلاح شده در آینده استفاده شود.

به گفته تحلیل گران تکنایو یکی از عوامل کلیدی کمک کننده به رشد بازار جهانی قیر اصلاح شده، افزایش جهانی فعالیت های جاده سازی است.

بخش راه سازی، بزرگ ترین مشتری قیر اصلاح شده است که این بازار را به پیش می برد. توسعه بخش راهها، به ویژه تعمیر آنها افزایش مصرف قیر اصلاح شده را به دنبال خواهد داشت. قیر اصلاح شده به صورت گسترده ای در فعالیت های ساخت و ساز بویژه راه سازی به کار می رود.

به نظر تحلیل گران تکنایو افزایش خودروها و حمل و نقل باری تقاضا برای شبکه بهسازی شده جاده ها در سرتاسر جهان را افزایش داده است. این موضوع همچنین، یک فرصت بزرگی برای رشد موادی مانند قیر اصلاح شده در صنعت ساختمان شده است.

این گزارش نتایج تحقیقات بازار جهانی قیر اصلاح شده را بر اساس نوع کاربرد (راه سازی، ساختمان سازی)، و منطقه (قاره آمریکا، اروپا- خاورمیانه و آفریقا، آسیا-پاسیفیک) ارائه می کند. همچنین مهم ترین عوامل

تاثیرگذار بر این بازار از جمله پیشران ها، فرصت ها، و چالش های ویژه و سناریوهای آتی را مورد بررسی قرار داده است.

بخش راه سازی بیشترین سهم بازار قیر اصلاح شده را با ۶۸ درصد در سال ۲۰۱۷ به خود اختصاص داد و پیش بینی می شود که راه سازی در بخش کاربرد در طول دوره مدت پیش بینی همچنان حاکم باشد.

قاره آمریکا در سال ۲۰۱۷ با ۴۸ درصد پیشتاز سهم بازار قیر اصلاح شده بود. پیش بینی می شود که سهم این منطقه همچنان در سالهای ۲۰۲۲-۲۰۱۸ افزایش یابد.

### حاشیه سود پالایشگاهها در دوران کرونا

روند سودآوری از اواخر ۲۰۱۹ شدیداً مختل شد و از نوامبر ۲۰۲۰ تا ژانویه ۲۰۲۱ حاشیه سود در بازه منفی ۶ تا منفی ۱۰ دلار قرار داشت. افت بنزین همزمان با ثبات و حتی رشد نسبی نفت، دلیل اصلی بود. با گسترش کرونا و افت قیمت نفت، از فوریه تا آوریل ۲۰۲۰ وضعیت قدری بهتر ولی حاشیه سود کماکان منفی بود. بهبود نسبی کراک اسپرد نفت کوره و افت شدیدتر قیمت نفت در مقایسه با فرآورده باعث شد وضعیت در مقایسه با ماههای قبل تر بهتر باشد. این روند در ماههای می و ژوئن متوقف شد؛ چراکه قیمت نفت در مسیر رشد قرار گرفت ولی کراک اسپردها کماکان تحت فشار قرار داشتند. (اثر موجودی انبار در این تحلیلها وجود ندارد.) در جولای تاکنون وضعیت بهتر بوده و در اطراف منفی ۲ نوسان داشته است. پیش بینی می شود در نیمه دوم سال و به طور خاص فصل سوم ۲۰۲۰ اوضاع بهتر از نیمه نخست باشد.

### افزایش سود شرکتهای پالایشی ایران از قیمت گذاری جدید خوراک

در ۲۳ مرداد ۱۳۹۹، وزارت نفت دستورالعمل تعیین قیمت نفت خام و پنج فرآورده اصلی در سال ۱۳۹۹ را به تصویب رساند. طبق این دستورالعمل، مبنای محاسبه نرخ نفت خام از میانگین محموله های صادراتی منطقه خلیج فارس به میانگین ماهانه محموله های صادراتی نفت ایران تغییر می کند. همچنین مبنای محاسبه قیمت پنج فرآورده اصلی به جای فوب خلیج فارس، میانگین وزنی ماهانه قیمت فروش صادراتی و زمینی فوب ایران خواهد بود. با توجه به شرایط تحریم، فروش محموله های ایرانی با تخفیف همراه است. با بررسی عرضه ها و معاملات بورس انرژی مشخص می شود که تخفیف اعمال شده بر روی نفت خام و هر یک از فرآورده ها با



یکدیگر تفاوت دارد. در نتیجه با توجه به نرخ های جدید انتظار می رود که حاشیه سود پالایشگاه ها تغییر کند. پالایشگاه هایی که سهام آنها در بورس تهران عرضه شده، مانند تهران، اصفهان، تبریز، شیراز، لاوان و بندرعباس است.

در واقع، بر اساس دستورالعمل جدید اعلامی وزارت نفت، قیمت خوراک پالایشگاه ها کاهش خواهد یافت. اعمال سیاست های قرنطینه، کاهش شدید مسافرت و حمل و نقل در نتیجه کرونا به صنعت پالایشی جهان آسیب رسانده و حاشیه سود آنها را پایین آورده و پالایشگاههای ایران نیز تا حدود زیادی از این بحران، تاثیر پذیرفته اند. البته عامل تحریم ها را هم باید به این امر افزود. نکته شایان توجه اینست که پالایشگاه های کشور خواستار کاهش قیمت خوراک و اعمال تخفیف شده اند.

در واقع مدل قیمت گذاری فوب خلیج فارس دیگر ملاک نیست بلکه ملاک متوسط وزنی صادرات نفت در پایان هر ماه است و تخفیف های اعمالی به پالایشگرهای خارجی به پالایشگاه های داخلی هم داده خواهد شد. البته به دلیل تحریم ها میانگین نرخ محموله های نفتی ایران نسبت به میانگین نرخ محموله های نفتی صادراتی ارزان تر است. بنابر این تصمیم اخیر با ایجاد کردن خوراک ارزان تر برای شرکت های پالایشی؛ تاثیر مثبتی بر سودآوری شرکت ها خواهد داشت. اما سهم بالای دولت در سیاست گذاری های این شرکت ها می تواند این سودهای بالقوه را تحت الشعاع قرار دهد. روی هم رفته، باتوجه به درخواست پالایشگاه ها برای افزایش درصد تخفیف خوراک نسبت به قیمت نفت خام در فوب خلیج فارس، قیمت خوراک این واحدها طبق دستورالعمل ابلاغی به معاونت برنامه ریزی وزارت نفت با تخفیف بیشتر نسبت به قبل نرخ گذاری خواهد شد. تا پیش از این نرخ خوراک پالایشگاه های کشور بر مبنای ۹۵ درصد قیمت نفت خام فوب خلیج فارس تعیین می شد.

باتوجه به طرح های توسعه ای پالایشگاه ها و همچنین افزایش هزینه های جاری این واحدهای تولیدی، در صورت عدم حمایت از مجتمع های پالایشی کشور و بازنگری نکردن در قیمت خوراک آن ها، روند سودآوری پالایشگاه ها دچار تغییرات منفی می شد. نحوه محاسبات نرخ جدید که پایه آن بر مبنای میانگین ماهانه محموله های صادراتی کشور است، در وهله اول منافع قابل توجهی برای صنعت پالایشی که مادر بسیاری از صنایع کشور است، خواهد داشت و در ادامه نیز با تقویت این صنعت، شاهد بهبود بیشتر روند تولید خوراک برای صنایع پایین دستی خواهیم بود.

اگرچه قیمت محاسبه شده برای خوراک پالایشگاه ها با توجه به محرمانه بودن قیمت نفت صادراتی در شرایط تحریم، هنوز مشخص نیست اما موضوعی که موجب رضایت پالایشگاه ها شده، جذابیت کاهش قیمت خوراک است زیرا در شرایط فعلی، شرکت ملی نفت، محموله های خود را پایین تر از قیمت رسمی به فروش می رساند.

با توجه به اینکه میانگین وزنی صادرات نفت، نقش مهمی در فرمول تعیین شده دارد، درآمد واحدهای پالایشی با افزایش چشمگیری مواجه خواهد شد.

براین اساس، ۵ دلار تخفیف در بشکه، با ارزش نیمایی ۱۹۰۰۰ تومانی (در زمان ابلاغ این دستور)، ۹۵۰۰۰ تومان برای هر پالایشگاه در هر بشکه سود خواهد داشت و با توجه به میزان مصرف پالایشگاه‌های مدنظر سود مناسبی به شرح زیر رقم خواهد زد.

ردیف	نام شرکت پالایشی (نماد)	میزان نفت مصرفی در سال (میلیون بشکه)	ارزش سهام نماد (۲) شهریور (۹۹) به ریال	قیمت سهام پس از اعمال تخفیف خوراک (به ریال) p/e	میزان سود آوری سالانه پالایشگاه پس از تخفیف خوراک (میلیارد تومان)	سود خالص هر سهام در پایان سال پس از اعمال تخفیف خوراک (به ریال)
۱	شرکت پالایش نفت اصفهان (شپنا)	۱۳۰	۳۵,۰۲۰	۱۷۸,۸۰۰	۱۲,۳۵۰	۵۲۹
۲	شرکت پالایش نفت تهران (شتران)	۸۵	۳۴,۹۶۰	۱۵۴,۲۰۰	۸۰۷۵	۴۱۴
۳	شرکت پالایش نفت بندرعباس (شبندر)	۱۰۷	۳۹,۸۷۰	۲۶۷,۶۰۰	۱۰,۱۶۵	۸۱۴
۴	شرکت پالایش نفت تبریز (شبریز)	۳۷	۴۳,۴۶۰	۲۷۰,۰۰۰	۳۵۱۵	۸۰۳
	مجموع	۳۵۹	۱۵۳,۳۱۰	۸۷۰,۶۰۰	۳۴,۱۰۵	۲,۵۶۰

لذا پالایشگاه‌ها بیشترین تاثیر پذیری از افزایش درآمد حاصل از تخفیف را خواهند داشت که باعث افزایش ارزش سهام آنها در بورس خواهد شد. همچنین مزیت نسبی ایران در تامین خوراک ارزان قیمت، و اعطای این یارانه‌ها، می‌تواند به سود پالایشی‌ها در صادرات فرآورده‌ها با توجه بالاتر بودن قیمت این فرآورده‌ها در کشورهای همسایه باشد.

با تغییر مبنای نرخ نفت خام تحویلی از میانگین ماهانه منطقه (دبی، عمان و برنت دریای شمال) به فوب ایران می توان انتظار داشت که قیمت نفت خام تحویلی تا حدود ۱۰ درصد کمتر از سابق باشد. از طرفی مبنای نرخ پنج فرآورده اصلی پالایشگاه ها نیز به فوب ایران تغییر کرده است که این موضوع نیز باعث کاهش نرخ فروش فرآورده های اصلی پالایشگاه ها می شود اما نه کاهش نرخ خوراک پالایشگاه و نه کاهش نرخ فرآورده های آنها مشخص نیست. با توجه به مشخص نبودن نرخ مواد اولیه و محصولات در صورتی که فاصله نرخ نفت خام ایران و منطقه بیش از فاصله نرخ محصولات اصلی پالایشگاه ها با منطقه باشد این تغییر نرخ گذاری به نفع پالایشگاه ها خواهد بود. با یک دید کلی و با در نظر گرفتن نرخ ۲۰ هزار تومانی دلار برای یک دوره ۱۲ ماهه به ازای هر دلار بهبود در کرک اسپرد (فاصله بهای یک بشکه محصول تولیدی پالایشگاهی و یک بشکه نفت خام دریافتی توسط پالایشگاه ها) سود ناخالص پالایشگاه اصفهان ۵۲۹ ریال، پالایشگاه تهران ۴۱۴ ریال، پالایشگاه بندرعباس ۸۱۴ ریال و پالایشگاه تبریز ۸۰۳ ریال بهبود پیدا می کند.

تغییر مبنای محاسبه نرخ خوراک پالایشگاه ها، به خودی خود اتفاق مثبتی بوده و برای شرکت های پالایشی خبر خوبی خواهد بود؛ مشروط بر آنکه این طرح به درستی اجرا شود. ولی باید به دو نکته اساسی در خصوص این شرکت ها توجه کرد یکی قیمت گذاری صحیح خوراک و دیگری نحوه تسویه حساب شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی با شرکت های پالایشی است. زمانی که محصولات اصلی شرکت های پالایشی سودآور می شوند این شرکت ها نمی توانند وجه آن را از شرکت پخش فرآورده های نفتی دریافت کنند و جزئی از مطالباتشان می شود اما زمانی که شرکت ها زیان ده می شوند موظف می شوند هزینه آن را به شرکت پخش فرآورده های نفتی پرداخت کنند. این در حالیست که کاهش خوراک پتروشیمی ها و پالایشگاه ها اثر مثبتی بر سودآوری شرکت ها دارد اما این سود، سود بی کیفیت شناخته می شود، زیرا این سود و وجه نقد بر اساس گزارش ها به خود شرکت بر نمی گردد. پس باید قبل از پرداختن به تغییر نحوه محاسبه، نحوه تسویه حساب بین شرکت پخش فرآورده های نفتی و شرکت های پالایشی را بررسی کرد. شفافیت و تحلیل پذیر بودن نکته ای است که باید در خصوص این شرکت ها به آن توجه کرد؛ اما دستورالعمل جدید قیمت گذاری ها به گونه ای است که هیچ فردی اطلاعاتی از نحوه محاسبه آن ندارد و می تواند این میانگین همراه یک قیمتی داشته باشد. پس اگر دولت قصد دارد سهام دولتی را در قالب ETF به مردم واگذار کند باید شفافیت را در دستور کار خود قرار دهد. در مجموع، مدل جدید قیمت گذاری نفت خام، سود حدود ۳۵ هزار میلیارد تومانی برای شرکت های پالایشی و سهامدارانش در برخواهد داشت.

از زمان رونق بورس در ابتدای سال ۹۹ و تثبیت قیمت نفت نمادهای پالایشی از رشد قابل توجهی برخوردار شدند که با اعمال تخفیف قیمت خوراک از یک طرف و صندوق پالایشی ها نیز این نمادها از شاخص سازان بازار سهام محسوب می شوند. با وجودی که از ابتدای سال، کلیه نمادهای بورس به دلیل ورود نقدینگی و کسب سود رشد فزاینده ای را تجربه کردند اما شرکت های دارای ساختار بنیادی و P/E پایین در قیمت و درآمد مورد توجه بودند که نمادهای پالایشی دارای چنین مشخصه ای هستند. در انتهای سال ۹۸ شرکت های پالایشی در صورت های مالی خود سود و زیان به ثبت رساندند البته در صورت های مالی حسابرسی نشده خود که دلیل آن کاهش قیمت نفت و افزایش هزینه و کاهش نرخ فرآورده های نفتی اعلام شده بود و طبق حمایت دستوری از سوی وزارت نفت به دلیل اصلاح قیمت خوراک این نمادها سود کشف شده خود را در ۵ ماهه منتهی به پایان مرداد ماه امسال به ثبت برسانند. با انتشار گزارش ۵ ماهه منتهی به مرداد ماه نمادهای پالایشی پس از اعمال تخفیف خوراک این شرکت ها سود خالص خود را برای هر سهم جهت اطلاع سهامداران اعلام کردند:

پالایشگاه نفت اصفهان با نماد "شپنا" در دوره ۵ ماهه خود سود خالص ۶۲.۲ تومانی برای هر سهم اعلام کرد.

پالایشگاه نفت شیراز با نماد "شراز" هم وضعیت ۵ ماهه را منتشر کرد در عملکرد مالی ۵ ماهه این شرکت سود خالص به ازای هر سهم برابر با ۶۴۷.۶ تومان محقق شده است.

پالایشگاه نفت بندرعباس با نماد شبندر سود خالص خود برای هر سهم را ۸۷ تومان، پالایشگاه نفت تهران با نماد شتران ۴۶.۴ تومان پالایشگاه نفت لاوان با نماد شاولان ۱۸۸.۹ تومان و پالایشگاه نفت تبریز با نماد شبریز ۹۸ تومان بوده است.

### تبیین سودآوری پالایشگاههای کشور

سودآوری پالایشگاه های ایرانی عمدتاً با دو آیتم قابل توضیح است: ۱- کرک اسپرد؛ اختلاف قیمت یک بشکه فرآورده نفتی و یک بشکه نفت خام، ۲- تخفیف خوراک به میزان ۵ درصد. در اینجا بدون ارزیابی مقدار دقیق کرک اسپرد پالایشگاه ها که تابع نفت مصرفی و سبد محصول تولیدی است، به تخمین تغییر کرک اسپرد میانگین ناشی از تغییر قیمت گذاری برای پالایشگاه های لیست شده در بورس می پردازیم. تغییر کرک اسپرد پالایشگاه ها در بورس برآیند دو آیتم زیر است: ۱- تغییر قیمت خوراک ۲- تغییر قیمت فرآورده های تولیدی.

به نظر می رسد پالایشگاه های کشور در نتیجه تغییر فرمول با رشد قابل توجه سودآوری مواجه شوند که حداقل آن حدود ۱ میلیارد دلار برآورد می شود؛ درحالی که رقم دقیق می تواند بسیار بیشتر باشد. البته هدف ارائه تصویری کامل و نه ارقامی دقیق از تاثیر قیمت گذاری اخیر بر سودآوری پالایشگاه های ایرانی بود و برای ارائه تصویر دقیق باید مواردی از قبیل سبد محصول پالایشگاه ها، محصولات فرعی تولیدی به ویژه وکیوم باتوم و

لوبکات، تاثیر تخفیف ۵ درصدی بر قیمت نفت محاسبه شده، تحولات کرک اسپرد فرآورده ها و... را لحاظ کرد. در فرمول قبلی برای نفت خام قیمت های برنت، عمان و دویی در نظر گرفته شده است که باتوجه به نزدیکی قیمت این سه نفت در سال ۲۰۱۹ رقم برنت لحاظ شد؛ ولی برای دقت بیشتر باید به این اختلاف توجه داشت. با لحاظ تاثیر مصوبه اخیر در محاسبه قیمت خوراک پالایشگاهها، بهترین رشد سودآوری در سال ۱۳۹۹ نسبت به ۱۳۹۸ مربوط به پالایشگاهی خواهد بود که:

۱. ظرفیت تولید بالاتری داشته باشد.
۲. نفت کوره، گازوئیل و گاز مایع بیشتری تولید کند (کمترین تاثیر از کرونا)
۳. بنزین و به ویژه نفت سفید کمتری تولید کند (بیشترین تاثیر از کرونا)
۴. فرآورده های جانبی بیشتری تولید کنند.

ظاهراً اگر همه اینها را کنار هم قرار دهیم، سه پالایشگاه بزرگ بندرعباس، اصفهان و تهران وضعیت نسبی بهتری دارند. بدیهی است که برای سودآوری در سرمایه گذاری به ویژه در کوتاه مدت باید موارد دیگری را لحاظ کرد؛ مثلاً پتانسیل رشد قیمت سهام و Capital Gain، وضعیت موجودی و ... لذا این نوشتار را به تنهایی نمی توان مبنای سرمایه گذاری قرار داد.

### چشم انداز پالایش ایران و افزایش ظرفیت ۶ درصدی تا سال ۲۰۲۶

تکمیل و بهره برداری از پالایشگاه ستاره خلیج فارس نیازهای وارداتی ایران به سوخت را از بین برده و این کشور را تبدیل به صادرکننده خالص بنزین کرده است. محصولات این پالایشگاه با استاندارد یورو ۵ تولید می شود. در این میان سرمایه گذاری های عظیمی برای ارتقای پالایشگاه هایی همچون آبادان (۱.۲ میلیارد دلار)، اصفهان، تهران و تبریز (۱۴ میلیارد دلار)، و بندرعباس انجام شده است. هم اکنون ایران ۱۰ پالایشگاه با ظرفیت پالایش در روز دارد. همه پالایشگاه ها تحت مدیریت شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی (NIORDC) قرار دارد.

با توجه به تاثیر تحریم ها بر بودجه ایران، این کشور از سال ۲۰۱۲ بر روی افزایش تولید بنزین جهت خودکفایی تمرکز کرده است. تلاش کلیدی برای تحقق این هدف با بهره برداری از پالایشگاه ستاره خلیج فارس با ظرفیت پالایش ۳۶۰.۰۰۰ بشکه در روز زده شده است. بنزین با اکتان بالا تولید اصلی این پالایشگاه با ۶۲ درصد ظرفیت پالایش (۲۲۶.۰۰۰ بشکه در روز)، گازوئیل ۲۴ درصد ظرفیت پالایش (۸۸.۰۰۰ بشکه در روز)، و سوخت جت و

ال پی جی با ۱۲ درصد ظرفیت پالایش (۴۵.۰۰۰ بشکه در روز)، تولیدات اصلی آن می باشد. پالایشگاه ستاره خلیج فارس ظرفیت پالایشی ایران را به ۲.۲ میلیون بشکه در روز افزایش داده است و مهمتر از همه ایران را در زمینه تولید بنزین خودکفا کرده است.

چندین طرح دیگر برای توسعه پالایشگاهی جدید وجود دارد. با توجه به نوسازی و افزایش ظرفیت، پیش بینی می شود که محصولات سوختی کارآمدتر و پاک تری را شاهد باشیم.

بهبودی پیش بینی شده رشد اقتصادی، پیشران افزایش مستمر تقاضای سوخت ایران در شش سال آتی خواهد بود. شرکت پالایش و پخش اقدام به عرضه سوخت های با استاندارد یورو ۵ به شهرهای بزرگ کرده است. سازمان بهینه سازی مصرف سوخت نیز ۱۶ میلیارد دلار برای پروژه های بهینه سازی مصرف انرژی اعم از بهبود کارایی گرمایشی ساختمانها، جایگزینی اتوبوسهای دیزلی با سی ان جی، جایگزینی تاکسی ها و ون ها با سی ان جی، گسترش حمل و نقل ریلی، به منظور کاهش مصرف سوخت انجام داده است. تغییرات در یارانه سوخت و اختصاص سهمیه بنزین ۶۰ لیتر در ماه با قیمت یارانه ای، و عرضه سوخت آزاد با قیمت نزدیک به بازار، ۱۰.۵ درصد کاهش مصرف سوخت دربر داشته است. با اینحال قیمت گازوئیل به صورت یارانه ای باقی مانده است. تقویت قیمت نفت می تواند بر قیمتها و تقاضای داخلی سوخت تاثیر بگذارد.

ایران از اواسط سال ۲۰۱۷ در همه انواع سوختهای پالایشی خودکفا شده است و ظرفیت جدید پالایشگاه ستاره خلیج فارس، ایران را برای اولین بار در ۶۰ سال گذشته به عنوان صادرکننده بنزین درآورده است. مضاف بر آن ارتقای بخش پالایشی به تقویت این روند کمک کرده است تا بر تولید خود بیفزاید. با افزایش تولید پایدار گاز در پارس جنوبی، ژنراتورهای برق به مصرف بیشتر گاز طبیعی سوچ کرده اند و نفت کمتری مصرف می شود. در نتیجه سوخت بیشتری برای صادرات باقی می ماند. بهره برداری از پالایشگاه ستاره خلیج فارس، علاوه بر بنزین، امکان صادرات گازوئیل را نیز فراهم کرده است. گاز سوز کردن خودروها هم عامل دیگری بوده که امکان بیشتری برای صادرات سوخت فراهم ساخته است.

بعد از اینکه ظرفیت پالایش ۳۶۰ هزار بشکه ای در پالایشگاه ستاره خلیج فارس عملیاتی شد، در واقع روزانه ۳۶ میلیون لیتر بنزین با اکتان ۹۵ و ۱۴ میلیون لیتر گازوئیل به ظرفیت تولید فرآورده های نفتی کشور اضافه شد و تولید بنزین کشور را به بیش از ۱۰۰ میلیون لیتر در روز افزایش داده است. باید توجه داشته باشیم که ظرفیت پالایش ایران از ۱.۹۸۵.۰۰۰ بشکه در روز در سال ۲۰۱۵ به ۲.۲۲۵.۰۰۰ بشکه در روز در سال ۲۰۲۰ رسیده است و تا سال ۲۰۲۶، هم ۵.۹ درصد افزایش خواهد یافت.

در صورت افتتاح طرحهای نیمه تمام همچون فاز ۴ پالایشگاه ستاره خلیج فارس که تا ۵۴۰ هزار بشکه افزایش ظرفیت برای این مجتمع ایجاد می کند، پالایشگاه های سیراف (ظرفیت ۴۸۰ هزار بشکه در روز)، بهمن گنو جاسک (ظرفیت پالایش ۳۵۰ هزار بشکه در روز)، خوزستان (۱۸۰ هزار بشکه در روز)، آناهیتا (ظرفیت پالایش ۱۵۰ هزار بشکه در روز)، شهریار (ظرفیت ۱۵۰ هزار بشکه در روز)، کاسپین (ظرفیت پالایش ۳۰۰ هزار بشکه در روز)، ایران تبدیل به قدرت برتر پالایشی منطقه خاورمیانه خواهد شد. هم اکنون ایران بیش از ۲۰ درصد ظرفیت پالایشی خاورمیانه (۱۱۰۷۵.۲۰۰ بشکه در روز) را در اختیار دارد.

انحصار تقریبی در بخش پالایش، کنترل بر بخش توزیع سوخت، وجود زیرساخت های اصلی خطوط لوله در کشور از نقاط قوت صنعت پالایش و افزایش مصرف انرژی در کشور و پتانسیل افزایش صادرات فرآورده های نفتی، از فرصت های فراروی صنعت پالایش کشور می باشد.

### جمع بندی

پیش بینی می شود که سناریوهای شیمیایی فرآیندی پالایشگاهی در نتیجه کوید ۱۹ اتفاق خواهد افتاد. از میان این سناریوها محتمل ترین نتیجه میزان رشد درآمدی سال به سال بازار پالایشگاهی در سال ۲۰۲۰ خواهد بود. در این سناریو زنجیره عرضه شروع به بهبودی کرده و قرنطینه ها و ممنوعیت سفر در فصل پاییز برداشته خواهد شد.

سناریوی (خوش بینانه): کوید ۱۹ در طی ۳-۴ ماه تحت کنترل خواهد بود.

سناریوی خیلی محتمل: کووید ۱۹ در طی ۶-۹ ماه تحت کنترل در خواهد آمد.

سناریوی بدبینانه: به مدت ۱۲ ماه یا بیشتر این اپیدمی استمرار خواهد داشت.

کوید ۱۹ زنجیره عرضه را در سرتاسر جهان قطع کرده است که تاثیر بسیار منفی بر بازار محصولات پالایشگاهی داشته است. بهر حال، بسیاری از کارشناسان بر این نظرند که آن یک مساله کوتاه مدت است و ممکن است تا فصل سوم یا چهارم ۲۰۲۰، کاهش یابد.

در مجموع، هم، افت رشد اقتصادی، و هم افت حمل و نقل جاده ای و هوایی، با توجه به نرخ بهره برداری پایین تر پالایشگاه که باعث حاشیه سود پایین و منفی شده و منجر به توقف و تعطیلی بیشتر پالایشگاهها حداقل تا زمانی که تقاضا برای سوخت به حدود سال ۲۰۱۹ بازگردد، می شود، ادامه خواهد یافت. لذا کاهش تقاضا و افت شدید حاشیه های سود پالایشگاه ها بدون چشم انداز بهبود در آینده نزدیک، تجدید ساختار جدی در صنعت پالایش جهانی را تسریع می کند. لذا پالایشگاه ها به صورت مستقل کوچک، ادغام یا تملک و یا تعطیل (توقف تولید و خاموشی پالایشگاه ها) خواهند شد.